

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa – profil ogólnoakademicki)

**dokonanej w dniach 22-23 kwietnia 2016 r. na kierunku „zootechnika”
prowadzonym w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych,
w dziedzinie nauk rolniczych, w dyscyplinach naukowych: zootechnika oraz agronomia
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim realizowanym
w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt
Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

**przewodniczący: prof. dr hab. Leszek Nogowski - członek PKA
członkowie:**

prof. dr hab. Anna Rekiel - ekspert PKA

prof. dr hab. Stanisław Kondracki – ekspert PKA

**mgr Agnieszka Socha-Woźniak – ekspert PKA ds. wewnętrznego systemu zapewnienia jakości
kształcenia jakości**

Marcin Grzegorzczak – ekspert PKA ds. studenckich

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku „zootechnika” na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy przeprowadzona została z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Prezydium PKA na rok akademicki 2015/2016. Poprzednia wizytacja na powyższym kierunku studiów przeprowadzona była w 2009 r. - kierunek „zootechnika” otrzymał wówczas ocenę pozytywną na mocy Uchwały Nr 168/2010 PKA z dnia 25 lutego 2010 r. obejmującej studia pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolite studia magisterskie. Wydział uwzględnił uwagi zawarte w raporcie wizytacji. Poprawiono system ankietyzacji studentów, poprawiono jakość prac dyplomowych (wprowadzono wewnętrzną procedurę dyplomowania na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt), egzamin dyplomowy weryfikuje kierunkowe efekty kształcenia.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny, a także na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami UT-P oraz Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych.

Wizytacja zakończyła się podsumowaniem jej wyników na spotkaniu Zespołu oceniającego z Władzami Uczelni oraz Wydziału.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW STUDIÓW O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe ¹ zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		X			

¹ Określenia: obszar wiedzy, dziedzina nauki i dyscyplina naukowa, dorobek naukowy, osiągnięcia naukowe, stopień i tytuł naukowy oznaczają odpowiednio: obszar sztuki, dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, dorobek artystyczny, osiągnięcia artystyczne oraz stopień i tytuł w zakresie sztuki.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			
---	--	----------	--	--	--

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe informacje i syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli nr 1.

Max. 1800 znaków (ze spacjami)

Tabela nr 1

Kryterium	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny					

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

1.1. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

1.2. Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3. Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.),

efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy, umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonemu dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.*

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

1. Ocena - w pełni

2. Opis spełnienia kryterium z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów (*zootechnika*) jest zgodna z misją i strategią rozwoju Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy oraz polityką zapewnienia jakości. Strategię UTP na lata 2011-2020 przyjęło Uchwałą Senatu Nr 5/340 z dnia 21.09.2011 r. W dokumencie tym określono cele strategiczne uczelni, w tym umiędzynarodowienie działalności, innowacyjne badania naukowe, edukację ustawiczną, współpracę z otoczeniem oraz sprawność organizacyjną. Rada Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt Uchwałą z dnia 15.03.2013 r. przyjęła misję i strategię Wydziału, która zakłada *kształcenie wysoko wykwalifikowanych kadr dla gospodarki, upowszechnianie wiedzy i postępu technologicznego w hodowli zwierząt, prowadzenie badań odpowiadających celom określonym w strategii jednostki oraz politykę zapewniającą wysoką jakość*. Wydział wyznaczył cele strategiczne do 2020 roku. Do najważniejszych należą: poprawa kategorii naukowej i jakości badań, ustawiczna nowoczesna edukacja, promocja Wydziału oraz zmiany organizacyjne dostosowujące WHiBZ do realizacji badań statutowych. Deklaruje się stałe podnoszenie jakości kształcenia poprzez m.in.: internacjonalizację w sferze dydaktyki, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczymi i dostosowanie procesu dydaktycznego do potrzeb globalizacji.

Koncepcja kształcenia na kierunku *zootechnika* nawiązuje do strategii Wydziału zarówno w obszarze ustawicznej i nowoczesnej edukacji, jak i współpracy z otoczeniem. Absolwent kierunku *zootechnika* studiów pierwszego stopnia jest specjalistą z zakresu chowu i hodowli zwierząt. Jest przygotowany do projektowania produkcji zwierzęcej w gospodarstwach wielkotowarowych i rodzinnych, organizacji pracy w przedsiębiorstwach produkcji pasz i rolniczych, kierowania zespołami ludzkimi. Absolwent studiów drugiego stopnia posiada zaawansowane umiejętności w zakresie planowania i organizacji hodowli, stosowania w praktyce programów hodowlanych i żywieniowych. Jest także przygotowany do prowadzenia pracy naukowej. Może podejmować pracę w przedsiębiorstwach zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt, przemyśle paszowym, ale także w jednostkach rządowych i samorządowych związanych z rolnictwem, firmach skupu i obrotu zwierząt, placówkach

naukowych oraz innych instytucjach związanych z rolnictwem.

Plany rozwoju kierunku zootechnika oparte są na przyjętym Uchwałą nr 1/8/201-2013 Rady Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt z dnia 15 marca 2013 roku dokumencie opisującym wizję, misję i strategię Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt UTP w Bydgoszczy na lata 2013 – 2020. Głównymi celami strategicznymi Wydziału są: rozwój naukowy zmierzający do poprawy kategorii naukowej i jakości badań naukowych, ustawiczna i nowoczesna edukacja oraz efektywna współpraca z otoczeniem i promocja Wydziału. Plany uwzględniają zmiany jakie zachodzą w dziedzinach nauki (nauki rolnicze) i dyscyplinach naukowych (zootechnika, agronomia) z których kierunek się wywodzi. Założone cele kształcenia są podstawą stałego rozwoju kierunku. Uwzględniają one wyniki badań prowadzonych w ramach dziedziny i dyscyplin do których przyporządkowano efekty kształcenia ocenianego kierunku. Systematycznie modyfikowane są metody dydaktyczne, modernizacji podlega zaplecze i baza dydaktyczno-badawcza, podejmowane są działania zmierzające do podnoszenia kompetencji kadry dydaktycznej, rozwijane są badania i współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W programie kształcenia uwzględniono nowe tendencje, przede wszystkim w zakresie genetyki molekularnej i biotechnologii, a także bezpieczeństwa żywności, systemów jakości i żywności funkcjonalnej, aktualnych trendów w technologiach produkcji zwierzęcej w perspektywie możliwości uzyskania zatrudnienia przez absolwentów. Przykładem jest realizacja zagadnień związanych z technologią w przetwórstwie produktów mięsnych, co ma odniesienie do wzrostu liczby małych masarni w regionie. Z uwagi na intensywny rozwój firm paszowych wprowadzono zagadnienia związane m.in. z dodatkami paszowymi, które firmy te produkują. Na podkreślenie zasługuje współdziałanie interesariuszy zewnętrznych (wydział współpracuje z przedstawicielami 15 instytucji) oraz wprowadzenie zajęć z udziałem przedstawicieli przedsiębiorstw związanych z produkcją zwierzęcą. Posunięcie takie umożliwia konfrontację wiedzy i umiejętności studentów z oczekiwaniami pracodawców. Pozwala też w sposób ciągły doskonalić programy kształcenia, uwzględniając wymogi dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Prowadzone na kierunku zajęcia rozwijają kompetencje społeczne, zwłaszcza interpersonalne, co potwierdza szczegółowa analiza sylabusów oraz obserwacje własne poczynione w trakcie wizytowania zajęć dydaktycznych. Zakłada się dalsze kształcenie specjalnościowe, przede wszystkim w zakresie hodowli zwierząt i gospodarki paszowej na I i II° studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Kierunek *zootechnika* został przyporządkowany do obszaru nauk rolniczych leśnych i weterynaryjnych. Efekty kształcenia dla tego kierunku odnoszą się do dziedziny nauk rolniczych oraz dyscyplin naukowych zootechnika i agronomia. Prowadzony kierunek studiów - zootechnika jest zgodny z uprawnieniami Wydziału (Uchwała nr 5/347 Senatu Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy z dnia 28 marca 2012 roku). Przyporządkowanie efektów do dwóch dyscyplin jest wynikiem interdyscyplinarności kierunku. Absolwent ma możliwość uzyskania wiedzy z zakresu nauk podstawowych, biologii, chowu, hodowli i użytkowania zwierząt oraz produkcji roślinnej i pasz. Efekty kształcenia określone dla kierunku przez Uczelnię odnoszą się do wymienionych dyscyplin naukowych. WHiBZ w Bydgoszczy posiada pełne prawa akademickie do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego oraz występowania o tytuł naukowy profesora w dziedzinie nauki rolnicze, dyscyplinie naukowej zootechnika. Należy podkreślić, że wszystkie efekty kształcenia na kierunku, zarówno na pierwszym, jak i na drugim stopniu kształcenia, wpisują się w w/w obszar.

Efekty kształcenia sformułowane dla studiów I. stopnia kierunku zootechnika zostały określone Uchwałą Senatu z dnia 28 marca 2012 roku. Zaprojektowano 21 efektów w zakresie wiedzy, 18 dotyczących umiejętności i 11 kompetencji społecznych. Uchwała Senatu

z dnia 18 września 2013 roku wprowadziła zmiany polegające na udoskonaleniu opisu efektów kształcenia określając 21 efektów z zakresu wiedzy, 21 umiejętności oraz 11 kompetencji społecznych. Określono także 15 efektów z zakresu wiedzy, 18 umiejętności oraz 9 kompetencji społecznych dla studiów II. stopnia. Obowiązujące efekty kształcenia wpisują się w obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, zarówno na I^o jak i na II°, dla profilu ogólnoakademickiego. Efekty kształcenia są jasno sprecyzowane i możliwe do weryfikacji. Pozytywnie zaopiniowała je Wydziałowa Rada Samorządu Studentów (z dn. 31.03.2012 r., i 25.10.2013r.), a zatwierdziła Rada Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt (Uchwała nr 3/14/2012/2013 z dn. 6.09.2013r. oraz 4/14/2012/2013 z dn. 6.09.2013r.). Treści programowe przedmiotów i modułów są spójne z zaprojektowanymi efektami kształcenia i umożliwiają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów. Umożliwiają także nabycie kompetencji inżynierskich. Efekty kształcenia są udostępnione na stronie internetowej jednostki. Opracowane matryce efektów kształcenia, w których przyporządkowano efekty kształcenia do poszczególnych przedmiotów wskazują, że studia umożliwiają realizację wszystkich zakładanych efektów kształcenia.

Oceniany kierunek nie przygotowuje do wykonywania zawodu nauczyciela, nie jest wymieniony w art. 9b i 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Programy kształcenia realizowane od roku akademickiego 2012/2013 na wszystkich poziomach i formach kształcenia (studia stacjonarne i niestacjonarne, I i II stopień) przygotowano dla kierunku w oparciu o wytyczne Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Plan i program studiów stacjonarnych I. stopnia, obowiązujący od roku akad. 2012/2013 uzyskał nagrodę MNiSW dla najlepszych programów studiów, dostosowanych do wymogów KRK. Rada Programowa kierunku *zootechnika* opracowała programy studiów z uwzględnieniem wewnętrznych aktów prawnych, przyjętych Uchwałami Senatu UTP nr 4/344 z dnia 25.01.2012 r., nr 4/358 z dnia 17.04.2013r. oraz nr 2/378 z dnia 18.03.2015r. Program studiów na kierunku jest zgodny z założonymi efektami kształcenia. Systematycznej weryfikacji podlegają treści poszczególnych przedmiotów z uwzględnieniem najnowszych osiągnięć w zakresie postępu wiedzy i stosowanych technologii. Studia na kierunku *zootechnika* mogą być realizowane w ramach obranych specjalności: stacjonarne I^o – 2 (hodowla zwierząt i gospodarka paszowa, hodowla zwierząt wolnożyjących i gospodarka łowiecka), stacjonarne II° - 4, a od roku akademickiego 2015/16 – 5 (agroturystyka, hodowla zwierząt i gospodarka paszowa, hodowla zwierząt wolnożyjących i gospodarka łowiecka, organizacja rozrodu i ochrona zdrowia zwierząt, hodowla i chów zwierząt towarzyszących i egzotycznych), niestacjonarne I^o – 2 (hodowla zwierząt i gospodarka paszowa, agroturystyka), niestacjonarne II° od roku akademickim 2015/16 – 3 (agroturystyka, hodowla zwierząt i gospodarka paszowa, hodowla zwierząt wolnożyjących i gospodarka łowiecka). Studenci studiów I stopnia są przygotowani do badań dzięki uczestniczeniu w realizacji różnych form zajęć, jak też wykonywaniu ekspertyz do prac inżynierskich. Studenci II stopnia są włączeni w prace badawcze realizowane przez poszczególne jednostki, m.in. prowadząc badania do pracy magisterskiej. Realizacja zaprojektowanych efektów kształcenia, szczególnie na studiach II stopnia przyczynia się do uzyskania pogłębionej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej np. K_W01, K_W06, K_U01, K_U03, K_U05, K_U11, K_U14, K_K02, K_U03). Tematyka i forma prac dyplomowych jest w zasadzie zgodna z koncepcją kształcenia, poziomem i profilem kształcenia. Analiza wybranych losowo prac dyplomowych wykazała jednak nieliczne prace, które nie miały charakteru prac inżynierskich i magisterskich (zał. 3, część II). Osiąganie założonych efektów kształcenia przygotowuje studentów do pracy zawodowej lub do dalszego kształcenia, na studiach III stopnia. ZO PKA stwierdza, że program kształcenia

umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Opinię tą potwierdzili studenci podczas spotkania z ZO.

Zalecane i stosowane metody dydaktyczne opisano w sylabusach. Są to: wykład multimedialny, ćwiczenia laboratoryjne, projektowe, audytoryjne, samodzielna, ale ukierunkowana przez nauczyciela akademickiego praca studenta, z wykorzystaniem literatury fachowej z zakresu przedmiotu, studium literatury przedmiotu. Większość z nich można zaliczyć do aktywizujących form pracy, umożliwiających samodzielne uczenie się studentów. Program kształcenia przewiduje zróżnicowane metody kształcenia umożliwiające osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. W czasie hospitacji 8. zajęć stwierdzono, że nauczyciele akademicy byli bardzo dobrze przygotowani, metody dydaktyczne dobrano prawidłowo, studenci mieli do wykorzystania instrukcje, a sale wykładowe, komputerowe i laboratoryjne były bardzo dobrze wyposażone. Hospitowane zajęcia w tym ćwiczenia, miały charakter praktyczny, angażowały studentów do samodzielnej pracy, indywidualnej lub w zespołach 2-3 osobowych. Metody kształcenia uwzględniały samodzielne uczenie się co aktywizowało intelektualnie studentów. Weryfikacja wiedzy polegała na dyskusji na początku zajęć lub sprawdzianach. Pobudza to aktywność studentów w poszukiwaniu informacji i korzystaniu z literatury, rozwija umiejętność posługiwania się właściwą nomenklaturą, sprzyja efektywnemu komunikowaniu się i logicznemu myśleniu. Zajęcia o charakterze ćwiczeń przygotowują studentów do praktycznego opanowania technik badawczych, analitycznej oceny wyników doświadczeń oraz formułowania i rozwiązywania problemów. Są one elementami aktywizacji kreatywnego myślenia. Realizacja wielu, różnorodnych prac projektowych umożliwia osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia oraz wszystkich kompetencji przewidzianych dla I i II poziomu kształcenia. Realizowane zajęcia laboratoryjne, projektowe i z zakresu komputerowych technik obliczeniowych umożliwiają przygotowanie do badań na studiach pierwszego stopnia, a wykonywanie badań do pracy magisterskiej jest związane z uczestnictwem w badaniach naukowych prowadzonych na Wydziale.

Studia na kierunku *zootechnika* prowadzone są w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych. Kształcenie na studiach stacjonarnych I^o trwa 7, a na studiach niestacjonarnych 8 semestrów. Na II stopniu w systemie stacjonarnym i niestacjonarnym kształcenie trwa 3 semestry. Każdy semestr na studiach stacjonarnych trwa 15 tygodni, z wyjątkiem VII. semestru studiów na I^o i I. semestru na II°; trwają one 10 tygodni. Na studiach niestacjonarnych I^o i II° w semestrach jest dziewięć trzydniowych zjazdów. Ogólną liczbę godzin wyznaczają wytyczne do Uchwały Senatu UTP nr 4/358 z dn. 17.04.2013 roku, z których wynika, że dopuszczalna maksymalna liczba godzin zajęć dydaktycznych w planie stacjonarnych studiów I^o wynosi 2460, a dla studiów II° 895. Na studiach niestacjonarnych I^o i II° liczba godzin nie może być mniejsza niż 60% godzin obowiązujących na odpowiednich studiach stacjonarnych. Punkty ECTS są przyznawane na podstawie oszacowanego nakładu pracy studenta dla osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Uwzględniają one liczbę godzin realizowanych w kontakcie z nauczycielem akademickim (wykłady, ćwiczenia, seminaria, konsultacje, zaliczenia) oraz pracę własną studenta (studiowanie literatury, przygotowanie do egzaminu i zaliczeń, utrwalanie i uzupełnianie wiedzy, przygotowanie projektu). Punkty przypisywane są wszystkim elementom programu i efektom kształcenia, przewidzianym w planie studiów. Obciążenie studentów wyrażone liczbą punktów ECTS jest rozłożone równomiernie w poszczególnych semestrach i wynosi 30 pkt, Czas trwania kształcenia i przewidziany w programie studiów łączny nakład pracy na poszczególnych przedmiotach jest wystarczający do zrealizowania zakładanych efektów kształcenia i treści programowych dla kierunku.

Zasady tworzenia systemu ECTS na Wydziale wynikają z Uchwał Senatu UTP w Bydgoszczy (Uchwała nr 4/344 z dn. 25.01.2012r.; nr 4/358 z dn. 17.04.2013r.; nr 2/378 z dn. 18.03.2015r.) i Regulaminu Studiów (Uchwała nr 13/362 z dnia 18.09.2013r. (minimalna liczba punktów ECTS oraz dług ECTS, umożliwiający kontynuację studiów na kolejnym semestrze/roku na kierunkach studiów prowadzonych na WHiBZ). System ECTS wprowadzony na Wydziale jest zgodny z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 14.09.2011r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczeniowych przez studenta (Dz. U. 2011 r. Nr 201, poz. 1187). Minimalna liczba pkt. ECTS do ukończenia studiów wynosi w przypadku studiów I⁰, inżynierskich – 210, a studiów II⁰ – 90 pkt. Liczba punktów ECTS wynosi 30 w jednym semestrze na studiach I⁰ i II⁰; wyjątek stanowią studia niestacjonarne I⁰ gdzie 210 punktów ECTS zostało rozłożone na osiem semestrów. W sylabusach przedmiotów podano wyceny nakładów pracy studentów, niezbędne do realizacji zajęć dydaktycznych, zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Transferu i Akumulacji Punktów (ECTS), według których jeden punkt ECTS wymaga od przeciętnego studenta nakładu pracy w wymiarze 25-30 h. Analizując program kształcenia na kierunku *zootechnika* należy stwierdzić, że punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, które przytoczono powyżej. Liczba ECTS, którą student uzyskuje z bezpośrednim udziałem nauczyciela jest wystarczająca do osiągnięcia efektów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych. Na studiach I stopnia liczba ECTS uzyskiwana w ramach przedmiotów podstawowych stanowi 30% ogólnej liczby ECTS na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, a na studiach II stopnia około 15% na obu formach studiów. Proporcja wykładów do ćwiczeń jest prawidłowa i wynosi około 45%. Zajęcia laboratoryjne, projektowe i warsztatowe obejmują ponad 30% całkowitej liczby ECTS na obu poziomach kształcenia. Na studiach pierwszego i drugiego stopnia program studiów przewiduje praktykę w wymiarze odpowiednio 6tyg. (4ECTS) i 4 tyg. (3ECTS). W programie studiów zaprojektowano moduły zajęć z przedmiotów humanistycznych i społecznych za które student uzyskuje 8 ECTS, za zajęcia z języka obcego 5 ECTS i WF 2 ECTS. Moduły zajęć powiązane z badaniami w zakresie nauk rolniczych w dyscyplinie *zootechnika* na I kształcenia obejmują w zależności od specjalności od 106 ECTS do 130 ECTS co stanowi ponad 50% punktacji ECTS, a na drugim stopniu od 39 do 61 ECTS. W ramach badań prowadzonych w jednostce studenci studiów drugiego stopnia odbywają także praktykę dyplomową (3 ECTS) oraz uzyskują 20 ECTS za przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego.

Studenci kierunku *zootechnika* mogą dokonywać wyboru treści kształcenia, w zależności od planowanej kariery zawodowej. Z analizy programu kształcenia wynika, że za przedmioty do wyboru student otrzymuje 75 pkt ECTS (I stopień) i od 29 do 34 ECTS (II stopień) tj. odpowiednio około: 35,7% i 32,2-37,8% ogólnej liczby punktów ECTS na kierunku. Do przedmiotów do wyboru na ocenianym kierunku należą: przedmioty specjalnościowe oraz wybieralny przedmiot z obszaru nauk humanistycznych i społecznych. Analizując dokumentację należy zaznaczyć, że niewłaściwie zaliczono do grupy przedmiotów obieralnych języki obce (kontynuacja języka, jeden sylabus dla danego stopnia kształcenia). Plan studiów obejmuje szeroką ofertę przedmiotów do wyboru, z których studenci mogą korzystać dokonując wyboru jednej z kilku specjalności (nie wszystkie ścieżki są uruchamiane ze względu na małą liczbę studentów). Wybór specjalności następuje po IV semestrze na I. stopniu kształcenia oraz po I semestrze w przypadku kształcenia na II. stopniu. Studenci mają możliwość wyboru miejsca odbywania praktyki zawodowej i dyplomowej. Jak wynika z przedłożonej dokumentacji w planie studiów I stopnia przygotowywanym na rok akademicki 2016/2017 rozszerzono moduły do wyboru; należy to uznać za działanie

wyłącznie korzystne.

Formy zajęć dydaktycznych określone w planie studiów są podane w sylabusach przedmiotów. Zajęcia prowadzone są w formie wykładów i ćwiczeń oraz seminariów i praktyk. Większość zajęć (około 55%) stanowią moduły o charakterze ćwiczeniowym. Procentowy udział zajęć (wykłady, ćwiczenia audytoryjne, ćwiczenia laboratoryjne oraz ćwiczenia projektowe i seminaria) wynosi odpowiednio (%): na studiach stacjonarnych I⁰ – 45,5-45,7; 20,1-25,4; 28,3-33,3; 0,8; na II⁰ – 45,8; 19,6-21,2; 26,3-27,9; 6,7-8,4; na studiach niestacjonarnych I⁰ – 46,0-47,2; 25,5; 26,1-27,3; 1,2; II⁰ – 47,2; 23,3-28,0; 18,7-23,3; 4,7. W realizacji zajęć są wykorzystywane nowoczesne narzędzia, takie jak: rzutniki multimedialne, komputery, aparatura i sprzęt laboratoryjny. Dobór form zajęć jest odpowiedni, właściwa jest też liczba godzin zajęć praktycznych i przygotowujących do pracy badawczej. Liczebność grup dla poszczególnych form zajęć dydaktycznych jest zgodna z Zarządzeniem Rektora UTP Nr Z.64.2014.2015 z dnia 1.06.2015 r. Ćwiczenia laboratoryjne i projektowe oraz seminaria odbywają się w grupach 13-18 osobowych, a ćwiczenia audytoryjne oraz terenowe poza siedzibą wydziału w grupach od 26 do 36 osób. Liczebność jest właściwa, dostosowana do charakteru zajęć i miejsc w pomieszczeniach dydaktycznych. Oprócz zajęć zorganizowanych studenci nabywają kompetencje poprzez realizację praktyk, pracę własną, działalność w kołach naukowych, korzystają też z konsultacji, zasobów bibliotecznych i internetowych. Podczas spotkania z ZO studenci sugerowali potrzebę wprowadzenia większej liczby godzin praktycznych (projektowych, laboratoryjnych i seminaryjnych). Jednostka nie prowadzi kształcenia na odległość.

Integralną częścią planów studiów na kierunku „zootechnika” (profil ogólnoakademicki) są praktyki studenckie. Ich realizację reguluje Uchwała nr 1/379 Senatu UTP z dnia 22.04.2015r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Studiów UTP oraz Uchwała nr 2/384 z dnia 25.11.2015r. w sprawie zmian w/w uchwały podjęte, w porozumieniu z Uczelnianą Radą Samorządu Studenckiego). Na studiach I. stopnia kierunku *zootechnika* studenci odbywają 6. tygodniową praktykę zawodową -4 ECTS, zgodnie z ramowym programem, a na studiach II stopnia praktykę dyplomową – 3 ECTS (badania do pracy magisterskiej). Efekty kształcenia dla praktyk określono w sylabusach i odniesiono do efektów kierunkowych. Realizację praktyki zawodowej potwierdza zakładowy i wydziałowy opiekun w stosownym dokumencie, którym jest Dziennik praktyk; dodatkowo student składa sprawozdanie z praktyki. W przypadku praktyki dyplomowej fakt jej realizacji potwierdza opiekun. Wydział ma podpisanych 30 umów z krajowymi przedsiębiorstwami produkcji rolnej, głównie hodowlanej, przyjmującymi studentów na praktyki kierunkowe. Praktyka zawodowa odbywa się w okresie wakacyjnym (zwykle po III roku studiów); student może sobie wybrać miejsce jej realizacji. Opiekę nad realizacją programu praktyk sprawuje pełnomocnik Dziekana ds. praktyk, który dysponuje wspomnianą listą miejsc praktyk. Studenci mogą też samodzielnie wybrać zakład i przedstawić propozycję pełnomocnikowi ds. praktyk. Dziekan na pisemny, udokumentowany wniosek studenta, może zaliczyć część praktyki na podstawie udziału w obozie naukowym lub wykonywanej pracy zawodowej. Studenci mają także możliwość odbywania praktyk za granicą. Liczba miejsc zapewnia odbycie praktyki przez wszystkich studentów. Dobór miejsc odbywania praktyki kierunkowej odpowiada kierunkowi kształcenia i zapewnia osiągnięcie efektów kształcenia podanych w sylabusie, który jest opracowany rzetelnie i szczegółowo, zawiera efekty kształcenia i metody ich weryfikacji. Założone efekty kształcenia przypisane wiedzy, umiejętnościom i kompetencjom społecznym są możliwe do osiągnięcia w założonym czasie trwania praktyk. Studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazywali jednak na zbyt mały wymiar czasu trwania praktyk, oraz fakt braku ich kontroli. Fakt ten jest spójny z zapisem zawartym w Uchwale Senatu nr 1/374 z dn. 19.11.2014 r.

dotyczącej Programu naprawczego. W pkt. 4 czytamy „ankietowani po egzaminie dyplomowym studenci kierunku Ochrona Środowiska i Zootechnika zwrócili uwagę, że obecny system kształcenia w dalszym ciągu w słabym stopniu przygotowuje ich do praktycznego wykonywania zawodu. W związku z tym w roku akademickim 2014/2015 opracowano wewnętrzną procedurę ewaluacji odbywania praktyk studenckich w postaci ankiety praktykanta. W trakcie przygotowywania jest ankieta opiekuna zakładowego. W dalszym ciągu konieczne wydaje się pozyskiwanie środków finansowych na objęcie kontrolą studentów w trakcie odbywania praktyk”.

Od roku akad. 2015/16 program studiów umożliwia umiędzynarodowienie poprzez propozycję kształcenia na II° kierunku *zootechnika* w języku angielskim (oferta przedmiotów zamieszczona na stronie internetowej Uczelni skierowana jest do studentów UTP i studentów przyjeżdżających). Studenci wizytowanego kierunku mają możliwość kształcenia na uczelniach zagranicznych w ramach programu Erasmus+ (Wydział podpisał 34 umowy, które umożliwiają dwustronną wymianę). W ostatnich czterech latach w ramach programu wyjechało 17 studentów, a przyjechało 32 studentów z zagranicy. W ramach szkoły letniej prowadzono w latach 2013/2014 i 2014/2015 zajęcia dla studentów z USA. Pojedynczy studenci kierunku *zootechnika* wyjechali do USA, Chin, Japonii. Umiędzynarodowianie procesu dydaktycznego następuje również poprzez wyjazdy pracowników (Turcja, Grecja, Hiszpania, Niemcy, Włochy, Portugalia) i przyjazdy nauczycieli (Turcja, Hiszpania, Włochy), i ich udział w zajęciach dla studentów ocenianego kierunku.

Zasady i procedury rekrutacji określa uchwała nr 6/370 Senatu UTP z dnia 21.05.2014r. w sprawie: zasad i trybu przyjmowania kandydatów na studia I^o i II° w UTP w roku akad. 2015/2016. Określa ona wymogi dla kandydatów na studia I stopnia, stwarzając szansę podjęcia kształcenia przez osoby ze starą, nową, zagraniczną, lub międzynarodową maturą. O przyjęcie na studia stacjonarne i niestacjonarne II° na kierunku mogą ubiegać się kandydaci - absolwenci z tytułem inżyniera kierunku obieranego oraz po kierunkach: rolnictwo, bioinżynieria w produkcji zwierzęcej, ogrody zoologiczne i zwierzęta amatorskie. Absolwenci pozostałych kierunków studiów realizowanych w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych przystępują do rozmowy kwalifikacyjnej, celem potwierdzenia efektów kształcenia uzyskanych na studiach I. stopnia.

Rejestracja kandydatów na studia I^o kierunku *zootechnika* odbywa się drogą elektroniczną. Postępowanie kwalifikacyjne odbywa się na podstawie rankingu sumy punktów procentowych uzyskanych przez kandydata na pisemnym egzaminie maturalnym z trzech przedmiotów obowiązkowych: języka polskiego, języka obcego, matematyki oraz z przedmiotu obowiązkowego lub dodatkowego do wyboru spośród: matematyki, biologii, chemii, fizyki i astronomii, geografii (obliczenia wg wzoru). Kandydaci kwalifikowani są na podstawie pozycji rankingowej w ramach limitu miejsc dla kierunku. Przyjęta procedura rekrutacyjna zawiera tryb odwoławczy. Zasady i procedury rekrutacji stwarzają równe szanse i zapewniają właściwy dobór kandydatów.

Przyjęto regulamin potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów wyższych z mocą obowiązującą od roku akademickiego 2016/2017 (Uchwała Senatu UTP nr 10/381 z dnia 15.06.2015r.). Do tej pory na podstawie potwierdzania efektów uczenia się nie przyjęto studentów.

System weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia określa Regulamin Studiów UTP, Uchwała nr 6/365 Senatu UTP z dn. 18.12.2013r. oraz Księga Jakości. Metody weryfikacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych

określone zostały w sylabusach poszczególnych modułów kształcenia. Metodami weryfikacji efektów kształcenia są: egzamin pisemny lub ustny, kolokwia, zadania laboratoryjne i obliczeniowe, prezentacje multimedialne, sprawozdania, projekty. Wykonanie prac w zespole (projekty, zajęcia praktyczne w laboratoriach i pracowniach), pozwalają na nabycie przez studentów kompetencji społecznych, które również podlegają ocenie przez prowadzącego. Zasady uzyskiwania zaliczeń, skala ocen oraz prawa studentów zawiera Regulamin Studiów UTP. Student uzyskuje zaliczenie przedmiotu na podstawie osiągniętych efektów kształcenia, co dokumentują pozytywne oceny. Dokumentowanie efektów kształcenia opisuje Księga Jakości. W przypadku nie osiągnięcia efektów Regulamin studiów przewiduje tzw. „dług punktowy”, umożliwiający wpis na kolejny semestr. Uzyskane w trakcie praktyk efekty kształcenia są weryfikowane na podstawie dziennika praktyk, sprawozdania i rozmowy.

Informacje zawarte w kartach przedmiotów, ocena prac etapowych (załącznik 3, część I) oraz przeprowadzone hospitacje zajęć dydaktycznych (załącznik 5) upoważniają do stwierdzenia, że system oceny osiągnięć studentów stymuluje ich do systematycznej pracy oraz pozwala na osiągnięcie wszystkich założonych dla kierunku efektów kształcenia. Z systemem oceny studenci zapoznają się na pierwszych zajęciach organizacyjnych.

Weryfikacja osiągania zakładanych efektów kształcenia w procesie dyplomowania następuje na podstawie przygotowanej pracy dyplomowej oraz egzaminu dyplomowego. Zasady procesu dyplomowania określone zostały w Regulaminie Studiów oraz Księdze Jakości. Przeanalizowano 12 prac dyplomowych na kierunku (studia stacjonarne i niestacjonarnym, I^o i II°). Tematyka prac dyplomowych nie budzi zastrzeżeń. Oceniane prace mieszczą się w zakresie dyscyplin zootechnika i agronomia, do których odnoszą się efekty kształcenia. Prace inżynierskie miały charakter projektów lub ekspertyz, ale też, w niektórych przypadkach formę przeglądową, co wskazuje na brak spełnienia wymagań właściwych dla tego typu prac. W procedurze dyplomowania stosowanej na Wydziale dopuszcza się możliwość, aby prace dyplomowe miały charakter obszernej pracy przeglądowej. Choć z analizy wybranych losowo prac dyplomowych wynika, że takie przypadki są nieliczne, to jednak w opinii ZO prace dyplomowe powinny mieć charakter projektu, ekspertyzy lub pracy eksperymentalnej. W opinii Zespołu wizytującego niektóre oceny promotora bądź recenzenta były zawyżone, najczęściej o około 0,5 stopnia. Dbłość o jakość prac dyplomowych dokumentują informacje zawarte w protokole z posiedzenia Rady Wydziału HiBZ z 29.10.2015r., z których wynika, że 50% losowo wybranych prac dyplomowych na kierunku *zootechnika* poddano okresowej ocenie jakości. Członkowie Rady Programowej stwierdzili, że niektóre z nich odbiegają od standardów przyjętych przy ocenie merytorycznej i edytorskiej dla tego typu opracowań, w kilku przypadkach wskazali na nieodpowiednie kompetencje recenzentów. Rada Wydziału podjęła stosowną uchwałę w tej sprawie. Z uwagi na słabszą jakość merytoryczną niektórych prac zalecono wdrożenie procedury „Dyplomowania na WHiBZ”. Egzamin dyplomowy obejmuje prezentację pracy i dyskusję oraz trzy pytania z zakresu treści kierunkowych i specjalnościowych. Zagadnienia obowiązujące na egzaminie dyplomowym są zamieszczone na stronie internetowej Wydziału. Analiza pytań, zadanych na egzaminach dyplomowych, wykazuje, że są one związane z programem kierunku i specjalności i prawidłowo weryfikują efekty kształcenia. Tylko w jednym przypadku stwierdzono, że dwa spośród trzech zadanych pytań dotyczą bezpośrednio tematyki pracy dyplomowej.

System weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, określony zostały w Regulaminie Studiów UTP, Uchwale nr 6/365 Senatu UTP z dnia 18.12.2013 roku, Księdze Jakości. W opinii studentów weryfikacji podlegają wszystkie efekty kształcenia zdefiniowane w programie kształcenia. Przeprowadzona przez ZO PKA ocena prac etapowych wskazuje, że system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest prawidłowy. Zasady oceniania

stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia podawane są do wiadomości studenta na pierwszych zajęciach i przestrzegane w trakcie semestru. Informacje te zawarte są także w sylabusach dostępnych na stronie internetowej Wydziału. Większość form weryfikacji efektów kształcenia ma postać prac pisemnych. Prace są przechowywane do wglądu i ewentualnej weryfikacji. Oceny są rzetelne i sprawiedliwe. Przyznawanie punktów ECTS następuje po otrzymaniu pozytywnej oceny z przedmiotu (modułu). Analiza struktury ocen z ostatniej sesji egzaminacyjnej i egzaminu dyplomowego wskazuje na odpowiednie ocenianie prac etapowych i dyplomowych.

3. Uzasadnienie

Wydział Hodowli i Biologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy sformułował koncepcję kształcenia na kierunku „zootechnika”, której cele są zgodne z misją i strategią rozwoju Uczelni i Wydziału. Oceniana Jednostka systematycznie modyfikuje kształcenie na kierunku i ma plany jego dalszego rozwoju, szczególnie w zakresie specjalności hodowla zwierząt i gospodarka paszowa, zgodne z obecnymi tendencjami na rynku pracy. Program kształcenia jest opracowany prawidłowo. Dla kierunku wyodrębniono efekty kierunkowe z obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Zostały one prawidłowo i precyzyjnie określone. Treści kształcenia na ocenianym kierunku uwzględniają aktualny stan wiedzy w zakresie dyscyplin zootechnika i agronomia; umożliwiają też nabycie podstawowych umiejętności badawczych. Sylabusy są dla studentów przejrzyste i zrozumiałe. Program studiów umożliwia studentom realizowanie przedmiotów w języku obcym, jak również odbywanie części studiów za granicą, o czym studenci są szczegółowo informowani. Realizacja praktyk jest prawidłowa, umożliwia osiągnięcie założonych efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Należy jednak rozważyć możliwość zwiększenia wymiaru czasowego ich trwania. Formy zajęć i metody dydaktyczne pozwalają na pełną realizację założonych efektów kształcenia. W opinii studentów liczebność grup umożliwia osiąganie założonych efektów kształcenia. System oceny efektów kształcenia jest przejrzysty i obiektywny. Stosowane sposoby weryfikacji pozwalają na ocenę stopnia osiągniętych efektów kształcenia. Dotyczy to wszystkich etapów procesu kształcenia, w tym również procesu dyplomowania. System ECTS dostosowany jest do podstawowych przepisów prawa. Rekrutacja na kierunek jest prawidłowa.

4. Zalecenia

Zaleca się dalsze dostosowywanie kierunku do oczekiwań otoczenia społeczno-gospodarczego i potrzeb rynku pracy.

Zaleca się systematyczne doskonalenie jakości prac dyplomowych, szczególnie pod kątem spełniania wymagań dla prac inżynierskich.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy-zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego

kierunku.*

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

Do minimum kadrowego na kierunku „zootechnika” Uczelnia zgłosiła 17 nauczycieli akademickich, w tym 10 samodzielnych (po 5 z tytułem naukowym profesora i stopniem naukowym doktora habilitowanego) oraz 7 w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji (Raportu samooceny), dokumentów przedstawionych podczas wizytacji oraz rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową, a także dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego, na podstawie których stwierdzono, że wszystkie te osoby spełniają warunek ujęty w art. 112a i art. 9 a ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) – wszyscy nauczyciele akademicy złożyli oświadczenie o stanowieniu minimum kadrowego na wizytowanym kierunku na poziomie studiów I i II stopnia i żaden z nich nie przekroczył limitu minimów kadrowych określonego w art. 112a ust. 1 – 2 powyższej Ustawy.

Minimum kadrowe dla studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „zootechnika” spełnia wymagania określone w §13 oraz §15 ust.1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131) w zakresie: liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, zatrudnienia ich w Uczelni, a także wymiaru prowadzonych zajęć dydaktycznych

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt UTP w Bydgoszczy do minimum kadrowego kierunku zootechnika zgłosił 17 nauczycieli akademickich, w tym: 5 osób z tytułem naukowym profesora, 5 osób ze stopniem naukowym doktora habilitowanego i 7 osób ze stopniem naukowym doktora. Wszyscy nauczyciele akademicy wskazani do minimum kadrowego mają stopnie i tytuły naukowe w dziedzinie nauk rolniczych i dyscyplinie naukowej zootechnika, a ich dorobek naukowy z ostatnich kilku lat merytorycznie mieści się w obszarze nauk rolniczych i w dyscyplinie zootechnika, do której w całości przypisano efekty kształcenia ocenianego kierunku studiów. Nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe mają doświadczenie naukowe i dydaktyczne oraz dorobek naukowy–zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającemu obszarowi kształcenia, wskazanemu dla kierunku studiów zootechnika. (załącznik 4). Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa

określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim.

Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę, a także informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż nauczyciele akademicki będący w minimum kadrowym wizytowanego kierunku studiów są zatrudnieni w UT-P w Bydgoszczy od kilkudziesięciu/kilkunastu lat, w większości na czas nieokreślony (z wyjątkiem 4 osób ze stopniem naukowym doktora habilitowanego) i dla nich wszystkich Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy, co dowodzi stabilności prowadzonej polityki kadrowej.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 7 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Wynosi 1: 16 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 60.

Na ocenianym kierunku zajęcia prowadzi ogółem 93 nauczycieli akademickich. Większość nauczycieli akademickich, prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku zootechnika, ma stopnie i tytuły naukowe w dziedzinie nauk rolniczych (79 osób). Wśród nich 58 nauczycieli, w tym wszyscy stanowiący minimum kadrowe, ma stopnie i tytuły naukowe oraz udokumentowany dorobek naukowy w dyscyplinie dyplomowania (zootechnika). Pozostali nauczyciele ze stopniem doktora, doktora habilitowanego lub tytułem profesora, prowadzący zajęcia dydaktyczne na kierunku zootechnika reprezentują w większości obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w dziedzinie nauk rolniczych głównie w dyscyplinie agronomii (18 osób), ale także leśnictwo (1 osoba) i ochrona i kształtowanie krajobrazu (1 osoba), a jedna osoba ma kompetencje w dziedzinie nauk weterynaryjnych. Kadre uzupełniają nauczyciele mający kompetencje w obszarze nauk przyrodniczych, w dyscyplinie biologia oraz nauczyciele prowadzący przedmioty z grupy humanistyczno-społecznych posiadający stopnie naukowe w dziedzinach i dyscyplinach z obszaru nauk społecznych i inni nauczyciele akademicki. Dorobek naukowy kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na kierunku zootechnika jest zróżnicowany i pokrywa wszystkie istotne obszary ważne dla kierunku dyplomowania. Nauczyciele akademicki mają doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Nauczyciele akademicki zatrudnieni na Wydziale, a w szczególności stanowiący minimum kadrowe kierunku zootechnika mają znaczący dorobek naukowy, mieszczący się w zdecydowanej większości w dyscyplinie zootechnika. Dorobek ten uzasadnia kompetencje nauczycieli akademickich do prowadzenia zajęć i jest adekwatny do tematyki prowadzonych zajęć. Z hospitacji wybranych zajęć przeprowadzonych w czasie wizytacji przez zespół oceniający wynika, że zajęcia prowadzone były na dobrym lub bardzo dobrym poziomie z wykorzystaniem metod dydaktycznych adekwatnych do formy zajęć. Z raportu samooceny wynika, że w ciągu ostatnich 5 lat nauczyciele akademicki Wydziału opublikowali łącznie 1269 prac, w tym 229 ze współczynnikiem *Impact Factor*. Wydział prowadzi kilkadziesiąt tematów badawczych, głównie statutowych, związanych z dyscypliną zootechnika. W czasie wizytacji Wydział poinformował, że w 2015 roku realizowano dziewięć tematów badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych, na łączną kwotę 5.920.202,00 zł.

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt UTP w Bydgoszczy określił politykę kadrową, która ukierunkowana jest na realizację głównego celu strategii Wydziału jakim jest rozwój naukowy, zmierzający do poprawy kategorii naukowej i jakości prowadzonych badań naukowych. W procedurach związanych z uzyskiwaniem awansów naukowych uwzględniany jest przede wszystkim dorobek naukowy, mierzony punktacją wg MNiSzW, liczbą prac z bazy JCR, sumarycznym IF i liczbą cytowań. Corocznie sporządzany jest ranking

pracowników naukowych na podstawie osiągnięć mierzonych punktacją opublikowanych prac według punktacji MNiSzW. Opracowano też algorytm podziału funduszy na działalność statutową, uwzględniający liczbę punktów za publikacje. W latach 2012-2015 w programach międzynarodowych (Erasmus) uczestniczyło 18 pracowników Wydziału, a 1 osoba przyjechała na Wydział z zagranicy. 3 osoby odbyły też staże zagraniczne, a 2 osoby z zagranicy odbyły staże na Wydziale. Pracownicy Wydziału nie uczestniczyli natomiast w programach wymiany krajowej i zaledwie 2 osoby odbyły staże krajowe. Stosowana polityka kadrowa w niewielkim stopniu przekłada się na rozwój kadr, dokumentowany uzyskiwanymi stopniami naukowymi i tytułami profesora. W ostatnich pięciu latach pracownicy Wydziału uzyskali 5 stopni naukowych doktora, 3 stopnie doktora habilitowanego i 1 tytuł profesorski. Jest to relatywnie mało uwzględniając posiadane uprawnienia naukowe i poziom zatrudnienia na Wydziale.

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt prowadzi badania ukierunkowane na problematykę hodowli i użytkowania zwierząt. Do istotnych zagadnień podejmowanych w tematach badawczych należą: ocena metod ekspresji i transferu genów zwierząt, biotechnologia rozrodu zwierząt, poszukiwanie markerów genetycznych cech użytkowych bydła, trzody chlewnej i drobiu, poprawa dobrostanu zwierząt i fizjologicznej odporności na stres, optymalizacja systemów utrzymania i użytkowania zwierząt gospodarskich w aspekcie podwyższania jakości produktów pochodzenia zwierzęcego i inne. Tematyka badawcza mieści się w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, w dziedzinie nauk rolniczych i w dyscyplinie zootechnika, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Badania naukowe prowadzone na Wydziale są prowadzone na dobrym poziomie i są powiązane z treściami kształcenia opisanymi w programie studiów kierunku „zootechnika”. W badaniach naukowych aktywny udział biorą studenci Wydziału, o czym świadczy duża liczba publikacji naukowych, których współautorami są studenci. Wykaz publikacji opracowanych z udziałem studentów przedstawiono w czasie wizytacji. Działają także studenckie Koła Naukowe.

Z informacji zawartych w raporcie samooceny oraz z obserwacji poczynionych w czasie wizytacji wynika, że program kształcenia realizowany na kierunku zootechnika jest ściśle powiązany z tematyką badań prowadzonych przez nauczycieli akademickich, a kompetencje kadry dydaktycznej do prowadzenia poszczególnych zajęć potwierdza dorobek naukowy, tematycznie adekwatny do prowadzonych zajęć dydaktycznych. Treści kształcenia przedmiotów kierunkowych są aktualizowane i w znacznym stopniu oparte na wynikach badań własnych. W sylabusach wśród zalecanych podręczników często znajdują się opracowania pracowników Wydziału.

3. Uzasadnienie

Minimum kadrowe dla kierunku „zootechnika” prowadzonego na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim spełnia wszystkie wymagania określone w ustawie z dnia 27 lipca 2005r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r. poz.572, z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Liczba osób stanowiących minimum kadrowe jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku. Dorobek naukowy nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku zootechnika jest adekwatny do realizowanego

programu i zakładanych efektów kształcenia. Wydział określił politykę kadrową, ukierunkowaną na stymulowanie rozwoju naukowego pracowników Wydziału i podnoszenie kategorii naukowej. Stworzono również narzędzia służące realizacji tej polityki, co jednak nie przekłada się na rozwój kadr tak intensywny, jak można byłoby oczekiwać, biorąc pod uwagę aktywność badawczą i liczebność kadry. Wydział prowadzi badania naukowe adekwatne do obszaru kształcenia. Zdecydowana większość badań dotyczy ściśle dyscypliny zootechnika. Wyniki badań są włączane do treści programowych kierunku zootechnika. Studenci są włączani w badania naukowe.

4. Zalecenia

Zaleca się intensyfikację działań prowadzących do większej skuteczności stymulowania pracowników do uzyskiwania stopni i tytułu naukowego.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt UTP w Bydgoszczy uczestniczy w życiu społecznym miasta i regionu. Współpracuje z podmiotami zewnętrznymi w zakresie organizacji praktyk oraz zajęć terenowych dla studentów. Przedstawiciele pracodawców są członkami Zespołu ds. Jakości Kształcenia, uczestnicząc aktywnie w projektowaniu efektów kształcenia oraz ich weryfikacji. Interesariusze zewnętrznymi definiują oczekiwania pracodawców w zakresie opisu efektów kształcenia oraz doboru właściwych treści programowych. Władze Wydziału spotykają się z przedstawicielami pracodawców w celu zaopiniowania realizowanego procesu kształcenia i jego doskonalenia. Konsultacje z przedstawicielami pracodawców związanych z produkcją zwierzęcą, przetwórstwem surowców i produkcją pasz pozwalają na doskonalenie koncepcji i procesu kształcenia oraz programów kształcenia w celu ich dostosowania do oczekiwań pracodawców. W celu poznania opinii otoczenia społeczno-gospodarczego, dotyczącej oceny programu kształcenia i przygotowania absolwentów do pracy, przeprowadzono badania ankietowe pracodawców. Zakładowy opiekun praktyk studenckich weryfikuje osiągnięte przez studenta efekty kształcenia w ramach praktyki kierunkowej na podstawie dziennika praktyk i rozmowy po jej zakończeniu, jednak bez kontroli bezpośrednio u pracodawcy.

Studenci kierunku zootechnika odbywali staże w ramach projektu Dydaktyka a Praktyka oraz na podstawie umów z przedsiębiorstwami. Wydział ma podpisane umowy oraz listy intencyjne o współpracy z przedstawicielami różnych przedsiębiorstw, m.in. gospodarstw hodowlanych, firm paszowych, SHiUZów, co stwarza warunki do realizacji badań do prac dyplomowych i wyjazdów terenowych studentów. Przedstawiciele przedsiębiorców w ramach przedmiotu „Spotkania z praktyką-konwersatorium” uczestniczą w dyskusjach z młodzieżą akademicką.

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt UTP nie prowadzi studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych.

3. Uzasadnienie

WHiBZ UTP współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym na wielu płaszczyznach (praktyki, wyjazdy terenowe). Ponadto kontakty z pracodawcami wykorzystuje w zakresie dostosowania efektów i treści kształcenia do potrzeb rynku pracy.

4. Zalecenia

Zaleca się intensywniejszą współpracę z pracodawcami, u których studenci odbywają praktyki.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów

1. Ocena: w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

Główna siedziba Wydziału znajduje przy ul. Mazowieckiej 28. Budynek dysponuje windą. Dwie jednostki wydziałowe mają siedzibę przy ul. ks. A. Kordeckiego 20 (około 20 min. drogi od głównego gmachu), a jedna w budynku przy ul. Bernardyńskiej 6/8 (około 25 min. do siedziby głównej). Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt posiada 5 sal wykładowych, w tym dwie duże aule mieszczące ponad 100 osób i trzy mniejsze sale wykładowe na 90, 70 i 60 miejsc. Sale wykładowe wyposażone są w sprawny sprzęt multimedialny, adekwatny do rodzaju prowadzonych zajęć. Na wydziale jest także kilka mniejszych sal dydaktycznych, przystosowanych do prowadzenia ćwiczeń audytoryjnych lub seminaryjnych. Są też 2. sale do prowadzenia zajęć wymagających zaplecza informatycznego, wyposażone w 17 i 15 stanowisk komputerowych. Ćwiczenia laboratoryjne prowadzone są w specjalistycznych pracowniach funkcjonujących przy jednostkach organizacyjnych Wydziału. Wydział posiada też bardzo dobrze wyposażone w nowoczesną aparaturę laboratoria badawcze. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo dobrze wyposażony zespół laboratoriów Biologiczno-Chemicznych i Genetyki Molekularnej. Znajdują się w nim: Laboratorium Oceny Surowców Pochodzenia Zwierzęcego i Paszowego z Pracownią Oceny Surowców Pochodzenia Zwierzęcego i Paszowego, Pracownią Histologiczną, Pracownią Oceny Wartości Biologicznej Jaj i Pracownią Biochemiczno-Toksykologiczną oraz Laboratorium Genetyki Molekularnej z Pracownią Molekularną i Pracownią Biotechnologiczną. Laboratoria wyposażone są w

wysokiej klasy aparaturę badawczą, w tym: amplifikator DNA, nucleofektor, chromatografy, dyspersyjny analizator pasz i spektrometr absorpcji atomowej. W ocenie Zespołu wizytującego infrastruktura dydaktyczna oraz baza laboratoryjna pod względem zakresu, rozmiarów, poziomu jakościowego wyposażenia zapewnia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia na studiach pierwszego oraz drugiego stopnia.

W opinii studentów sale oraz pracownie są dobrze wyposażone i spełniają ich oczekiwania. Umożliwiają one osiąganie wszystkich założonych efektów kształcenia dla wizytowanego kierunku.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy dysponuje zasobami obejmującymi blisko 205 tys. vol. książek i blisko 56 tys. vol. czasopism oraz czasopisma elektroniczne. Z zasobów tych korzystają studenci Uniwersytetu, w tym także studenci kierunku zootechnika. Studenci kierunku zootechnika mogą korzystać także z zasobów Biblioteki Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt, z którą zespół wizytujący szczegółowo się zapoznał, stwierdzając, że jest ona wystarczająco wyposażona pod kątem kierunku studiów zootechnika. Biblioteka Wydziałowa gromadzi i udostępnia głównie specjalistyczne podręczniki i czasopisma przydatne studentom do poszerzania wiedzy fachowej oraz przygotowywania projektów i prac dyplomowych. Zasoby biblioteki u zapewniają dostęp do piśmiennictwa zalecanego w sylabusach jako lektura przedmiotów sławiących podstawę programową kierunku zootechnika. Biblioteka umożliwia korzystanie ze źródeł elektronicznych, w tym z baz danych: Web of Knowledge, Scopus, Reaxys, EBSCO, ACS, AIP/APS, InProBadania, SIGM i AGRO. Zapewnia też dostęp do serwisów czasopism elektronicznych: Elsevier, Springer, Nature i Science, Wiley – Blackwell i dostęp do repozytoriów otwartych czasopism. Biblioteka Wydziału ma czytelnię na 30 miejsc i 3 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Jest także otwarta w czasie zjazdów studentów niestacjonarnych. W budynku działa bezprzewodowa sieć WiFi. Studenci są zadowoleni z oferowanych im zbiorów i jeśli brakuje danej pozycji mogą to zgłosić i zaproponować zakup.

Na wizytowanym kierunku nie jest prowadzone nauczanie na odległość

3. Uzasadnienie

Wydział dysponuje dobrą bazą dydaktyczną i naukową. Sale wykładowe oraz laboratoria dydaktyczne i badawcze są dobrze wyposażone, adekwatnie do przypisanych zadań dydaktycznych i badawczych. Wydział zapewnia studentom dostęp do laboratoriów i infrastruktury badawczej w celu realizacji zadań dydaktycznych.

Biblioteka posiada bogate zasoby, obejmujące podręczniki i czasopisma oraz elektroniczne bazy danych, adekwatne do potrzeb kierunku zootechnika. Biblioteka ma z informatyzowany system zamawiania i rejestracji wypożyczeń zbiorów, zapewniający studentom możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i elektronicznych.

Studenci pozytywnie oceniają infrastrukturę jednostki, jak również zasoby biblioteki, godziny jej otwarcia, funkcjonowanie i dostępność materiałów.

4. Zalecenia

Brak

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc

w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena - w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

Opieka dydaktyczna:

Studenci wizytowanego kierunku otrzymują od nauczycieli akademickich pomoc dydaktyczną w postaci konsultacji, w wymiarze adekwatnym do potrzeb. W zakresie zgłaszania skarg, wniosków i rozwiązywania sytuacji konfliktowych studenci mają możliwość bezpośredniego zgłaszania wszelkich trudności do opiekuna roku, lub bezpośrednio do Dziekana. Z punktu widzenia studentów literatura obowiązkowa i zalecana a także ew. materiały udostępniane przez nauczycieli akademickich skutecznie wspierają ich w osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia. Wszelkie sprawy administracyjne dla danej grupy studenckiej realizuje starosta, który informacje uzyskuje z dziekanatu lub od władz wydziału. Studenci mają możliwość zgłaszania zapotrzebowania na zasoby biblioteczne oraz materiały dydaktyczne.

Opieka naukowa:

Studenci zootechniki mają możliwość realizacji zainteresowań badawczych w siedmiu działających na Wydziale kołach naukowych: Ekologii zwierząt, Hodowców trzody chlewnej, Hodowców Koni EUTHERIA, Łowiectwa HUBERTUS, Pasjonatów hodowli bydła, Zoologów, Hobbystów zwierząt amatorskich. Wyniki prac są prezentowane na krajowych i międzynarodowych konferencjach kół naukowych (m.in. Olsztyn, Wrocław, Lublin, Nitra, Brno). Ponadto uczestniczą w promocjach Uczelni i Wydziału w klasach maturalnych, a także biorą udział w Dniach otwartych Uczelni. Funkcjonowanie kół naukowych, jak i wsparcie jednostki skierowane do studenckiego ruchu naukowego jest oceniane pozytywnie przez studentów.

Studenci mają możliwość wyboru opiekuna, jak i tematu pracy dyplomowej. Pozytywnie oceniają wsparcie oraz dostępność opiekuna naukowego. Wyróżniający się studenci, aktywni twórczo, uzyskujący stypendia za wyniki w nauce mogą studiować według indywidualnego planu i programu studiów i w ten sposób realizować indywidualną ścieżkę rozwoju.

Opieka materialna:

Studenci uzyskują pomoc materialną w postaci stypendiów socjalnych, specjalnych dla osób z niepełnosprawnością, rektora dla najlepszych studentów oraz ministra za wybitne osiągnięcia i zapomóg. Analiza regulaminu pomocy materialnej wykazała, że jest on przejrzysty i zgodny z ustawą Prawo o szkolnictwo wyższym. Był konsultowany z odpowiednim organem Samorządu Studentów. Studenci mają możliwość ubiegania się o miejsce w domach studenckich, których warunki socjalno-bytowe są przez nich oceniane pozytywnie.

Studenci są zadowoleni z oferowanej pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej. Wśród mocnych stron procesu kształcenia wymienili: odpowiednią kadre, dobre relacje z nauczycielami akademickimi, w tym opiekunami prac dyplomowych, a także przejrzystą dokumentację związaną z procesem kształcenia. Wśród słabszych stron procesu kształcenia studenci zwrócili uwagę na brak możliwości uczestniczenia w lektoracie z innych języków niż są zapisane w programie studiów oraz małą aktywność biura karier w odniesieniu do studentów wizytowanego kierunku. Studenci podkreślili również, że organizacja roku oraz plany nie zawsze są publikowane z odpowiednim wyprzedzeniem (co najmniej 2 tygodniowym). Studenci nie są informowani o wynikach ankiet studenckich.

Wydział poprzez wdrożenie systemu ECTS oraz nawiązywanie kontaktów z ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą stworzył studentom odpowiednie warunki do korzystania z programów mobilności. W ramach wymiany krajowej dostępny jest program MostAR dotyczący mobilności studentów uczelni rolniczych i przyrodniczych. Program ERASMUS+ umożliwia studentom realizację jednego lub dwóch semestrów studiów na uczelniach, z którymi zostały podpisane umowy bilateralne. Studenci Wydziału skorzystali z tego programu (17 studentów wyjechało, a 32 przyjechało realizować studia na UTP) i mogą go realizować w następujących krajach (w nawiasie liczba umów partnerskich): Bułgaria (1), Czechy (1), Francja (1), Grecja (2), Hiszpania (6), Niemcy (1), Norwegia (1), Rumunia (1), Słowacja (1), Turcja (17), Węgry (1), Włochy (1). Studenci kontaktują się z koordynatorem ds. programu ERASMUS+ i od niego uzyskują informacje na temat całej realizacji wyjazdu. Poza programem ERASMUS+ nawiązana została współpraca z Tarleton State University w Teksasie (USA), w roku akademickim 2014/15 studiowała tam 1 osoba z zootechniki.

W opinii studentów jednostka wspiera ich w kontaktach ze środowiskiem akademickim poprzez dofinansowywanie udziału w konferencjach, gdzie mają oni możliwość zaprezentowania wyników badań w formie doniesień, komunikatów, posterów i innych form prezentacji. Ponadto studenci uczestniczą w wykładach organizowanych w ramach Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, które odbywają się na Wydziale. Kontakty z otoczeniem społeczno-gospodarczym w formie wyjazdów terenowych, praktyk, staży oraz zajęć kursowych, a także Spotkania z praktyką-konwersatorium, pozwalają na nawiązanie kontaktów z pracodawcami. Wsparcie w wchodzeniu na rynek pracy realizowane jest ze strony Uczelni przez Biuro Karier i Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości. Ponadto studenci mogą uczestniczyć w Targach pracy organizowanych w Uczelni, a także środowiskowych w Bydgoszczy. Udział nauczycieli i studentów Wydziału w imprezach plenerowych (Bajkowa Bydgoszcz, Dotknij Księżyc), Dniach Nauki, imprezach targowych, wystawach zwierząt także przyczynia się do nawiązania kontaktów z otoczeniem społecznym w mieście.

W budynku na ul. Mazowieckiej 28 znajduje się winda, która niweluje bariery architektoniczne. W jednej sali wykładowej jest nagłośnienie, dostępny jest też przenośny zestaw nagłaśniający. Sala komputerowa wyposażona jest w zestaw komputerowy dla osób niedowidzących, dodatkowo zakupiono monitory dotykowe. Część pomieszczeń dydaktycznych wyposażono w oświetlane lupy stołowe ułatwiające pracę osobom niedowidzącym. Zakup monitorów, lup oraz ekranów projekcyjnych został sfinansowany z dotacji otrzymywanej przez Uczelnię z MNiSW na zadania związane ze stwarzaniem studentom będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie dydaktycznym. Pracownicy Dziekanatu i opiekunowie lat wspierają studentów niepełnosprawnych, zwłaszcza w zakresie informacji o formach pomocy. Studenci niepełnosprawni mogą korzystać z różnych form pomocy materialnej, w tym stypendiów dla

osób niepełnosprawnych. Uczelnię należy pochwalić za system pomocy dla osób niepełnosprawnych i utworzenie na terenie jednostki wypożyczalni sprzętu dla osób niepełnosprawnych. Osobą odpowiedzialną za to jest powołany przez rektora pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych, który zajmuje się bieżącą pomocą dla nich i koordynuje działania wspomagające ich proces kształcenia.

W opinii studentów obsługa administracyjna zapewniana poprzez dziekanat jest skuteczna i kompetentna. Pracownik dziekanatu pełni także sobotnie dyżury w czasie zjazdów dla studentów studiów niestacjonarnych w godz. 9-13, a w piątki wydłużono pracę do 16. Wydział prowadzi stronę internetową, która jest źródłem aktualnych informacji dotyczących oferty kształcenia oraz toku studiów. Na stronie znajdują się niezbędne informacje dotyczące programów kształcenia i planów studiów, sylabusów przedmiotów, rozkładów zajęć, praktyk studenckich, pomocy materialnej, usług i zasobów bibliotecznych, a także wszystkie istotne akty prawne związane z tokiem studiów (w tym wzory dokumentów). Na stronie internetowej znajdują się również aktualne dane na temat władz Uczelni, Wydziału, instytutów, zakładów, nauczycieli akademickich, pracowników administracji, działalności naukowej oraz współpracy międzynarodowej

3. Uzasadnienie

Studenci pozytywnie oceniają otrzymywane wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne. Dostrzegają i doceniają możliwość udziału w programach mobilnościowych i z nich korzystają. Są zadowoleni z pracy koordynatora odpowiadającego za współpracę zagraniczną. W opinii studentów możliwości jakie stwarza w tym zakresie Uczelnia są wystarczające i adekwatne do ich potrzeb oraz oczekiwań. Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia. Studenci są zadowoleni z obsługi administracyjnej.

4. Zalecenia

Zaleca się cykliczne spotkania władz jednostki ze studentami w celu przekazywania informacji o funkcjonowaniu jednostki i planowanych zmianach. W identyfikacji problemów może być pomocna ankietyzacja przeprowadzana wśród studentów

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:*

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych,*

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania,*

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia,*

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej,*

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,
 6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz środków wsparcia dla studentów,
 6.1.9. sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,
 6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach
 6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi.

Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia (WSZJK) w Uniwersytecie Technologiczno – Przyrodniczym im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy wprowadzony został na mocy Uchwały Senatu Uczelni w lutym 2010 r., a następnie znowelizowany Uchwałą z dnia czerwca 2012 r. w *sprawie nowelizacji Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UTP*. Strukturę organizacyjną WSZJK w Uczelni tworzą: Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia (pełniący rolę informacyjną, doradczą oraz sprawozdawczą), Zespół ds. Ewaluacji Wewnętrznego Systemu Zapewnienia jakości Kształcenia (zajmujący się analizą ocen nauczycieli akademickich, przygotowywaniem raportów z badań ankietowych i hospitacji oraz przekazywaniem do publicznej wiadomości średnich wyników ocen nauczycieli z poszczególnych wydziałów) oraz na poziomie wydziałów - Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia (powołane przez dziekanów wydziałów), kierownicy podstawowych jednostek organizacyjnych i ich zastępcy oraz Rady Programowe poszczególnych kierunków studiów. Na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt funkcjonuje Wydziałowy Zespół ds. wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, któremu przewodniczy Prodziekan ds. Kształcenia.

Zadaniem Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UTP jest dbałość o wielostronny rozwój studenta, podnoszenie poziomu jego wykształcenia i wyposażenie w kwalifikacje odpowiednie do stopnia, poziomu, profilu studiów i innych form dydaktycznych realizowanych w Uniwersytecie. Opis wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia wraz z określeniem procedur dotyczących ewaluacji i hospitacji zajęć dydaktycznych, zasad dyplomowania oraz weryfikacji oryginalności prac dyplomowych i doktorskich, ankietyzacji studentów, doktorantów czy absolwentów, zapewnienia i monitorowania minimum kadrowego, oceny: funkcjonowania biblioteki, jakości prac dziekanatów, warunków socjalno-bytowych w domach studenta oraz jakości pracy stołówki studenckiej, oceny znajomości funkcjonowania systemu ECTS, jak również ewaluacji zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy zawiera - Księga jakości. Obecnie obowiązuje wydanie II Księgi jakości, zatwierdzone przez Rektora Uczelni Zarządzeniem z dnia października 2014 r. w *sprawie wprowadzenia procedur wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia im. J. J. Śniadeckich w Bydgoszczy*. Księga jakości zawiera następujące procedury: Ewaluacja zajęć dydaktycznych, Hospitacja zajęć dydaktycznych, Zasady dyplomowania, Weryfikacja oryginalności prac dyplomowych i doktorskich, Ankietyzacja absolwentów, Ankietyzacja doktorantów, Zapewnienie i monitorowanie minimum kadrowego, Ocena funkcjonowania biblioteki, Ocena jakości pracy dziekanatów, Ocena warunków socjalno-bytowych w domach studenta, Ocena jakości pracy stołówki studenckiej, Ocena znajomości funkcjonowania systemu ECTS, Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy. Realizacja ww. procedur przyczynia się do podnoszenia jakości

kształcenia. Nadzór nad Księgą jakości sprawuje Prorektor ds. Dydaktycznych i Studenckich, który dokonuje w niej w razie potrzeby zmian w zakresie m.in. dostosowanie treści księgi do nowych wymagań. Wprowadzane w Księdze jakości zmiany wynikają przede wszystkim z przeglądów aktualności treści dokumentacji WSZJK oraz działań korygujących i zapobiegawczych, a także z potrzeby ciągłego doskonalenia Systemu.

Określona w powyższym dokumencie polityka jakości kształcenia i zarządzania jakością w UT-P w Bydgoszczy odnosi się do misji i strategii Uczelni, jak i Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt. W Polityce jakości deklaruje się stałe podnoszenie jakości kształcenia i badań naukowych w oparciu o cele strategiczne m.in.: internacjonalizację w sferze dydaktyki, badania i współpracę z otoczeniem i dostosowanie procesu dydaktycznego do potrzeb globalizacji, innowacyjność badań naukowych, współpracę z otoczeniem, natomiast Strategia Uczelni w zakresie kształcenia zakłada „*Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, poszerzenie oferty dydaktycznej, wspieranie samorządności studenckiej i unowocześnienie infrastruktury*”, zaś misja realizowana jest poprzez przyjęte w strategii cele, do których należą: umiędzynarodowienie działalności Uczelni, innowacyjne badania naukowe (działalność naukowa Uniwersytetu), edukację ustawiczną oraz współpracę z otoczeniem. Należy podkreślić, że przyjęte cele w strategii WHiBZ określone zostały zarówno w powiązaniu z misją i strategią Rozwoju Uczelni, ale też w oparciu o Strategię Regionu.

Do istotnych czynników kształtujących Politykę Jakości UT-P zalicza się także Uchwały Senatu oraz Zarządzenia Rektora, w szczególności te obejmujące wprowadzane systemowe rozwiązania jakościowe, które są sukcesywnie doskonalone.

Działania podejmowane na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt UT-P uwzględniają udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w projektowaniu efektów kształcenia oraz wprowadzaniem zmian w ich treści. Do interesariuszy wewnętrznych, którzy realizują określone zadania związane z projektowaniem efektów kształcenia należą studenci oraz kadra dydaktyczna kierunku „zootechnika”. Uczestniczą oni w projektowaniu efektów kształcenia i ich zmian poprzez udział w posiedzeniach Senatu Uczelni i Rady Wydziału. Analiza składu Rady Wydziału pozwala jednak zauważyć, że nie został spełniony wymóg określony w art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o Szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym udział studentów i doktorantów w składzie rady podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni powinien wynosić co najmniej 20%. Studenci i doktoranci stanowią w Radzie WHiBZ łącznie 9 osób, przy ogólnej liczbie 47 osób całego składu Rady, a więc 19,1%. Przedstawiciele studentów uczestniczą również w pracach Wydziałowego Zespołu ds. wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia (WZdsWSZJK) oraz Rady Programowej, podczas których mają możliwość zgłaszania swoich uwag i opinii poddawanych następnie pod dyskusję.

Interesariusze zewnętrzni powołani zostali w skład WZdsWSZJK, biorą oni ponadto doraźnie udział w pracach Rady Programowej kierunku podczas opiniowania programów kształcenia.

Efekty kształcenia na kierunku „zootechnika” sformułowane zostały przez Radę Programową (przy udziale biorących udział w panelowych dyskusjach z Władzami Wydziału i Wydziałowego Zespołu ds. wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych), zaopiniowane przez Wydziałową Radę Samorządu Studenckiego i zatwierdzone na posiedzeniu Rady Wydziału, a następnie przyjęte Uchwałą Senatu UT-P w Bydgoszczy. Programy kształcenia na wizytowanym kierunku konsultowane były z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Konsultacje te prowadzone były przede wszystkim w formie pisemnej. Utworzenie na kierunku „zootechnika” na poziomie studiów drugiego stopnia nowej specjalności ‘hodowla i chów zwierząt towarzyszących i egzotycznych’ poprzedzone było konsultacjami z zarówno ze studentami kierunku, jak i interesariuszami zewnętrznymi (m.in. z przedstawicielem Ogrodu Zoologicznego Bydgoszcz – Leśny Parku Kultury i Wypoczynku oraz firmy Drobex).

Dokumentacja przedstawiona podczas wizytacji świadczy o formułowaniu opinii na temat planu i programu kierunku zarówno, przez członków Wydziałowej Rady Samorządu Studentów, jak i przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych. Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego wspierają ponadto Wydział w realizacji studenckich praktyk zawodowych, staży oraz zajęć dydaktycznych (prowadzenie specjalistycznych wykładów). Współpraca z gospodarstwami hodowlanymi, firmami paszowymi stwarza też warunki do realizacji badań wykorzystywanych w pracach dyplomowych oraz wyjazdów terenowych studentów. W Jednostce powołany został też *Pełnomocnik Dziekana ds. Współpracy z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt*. W Uczelni odbywają się ponadto organizowane dla studentów spotkania panelowe, których celem jest analiza programów nauczania na oferowanych na WHiBZ kierunkach studiów pod kątem dostosowania umiejętności absolwentów do potrzeb przedsiębiorstw. Dużą wagę podczas tych spotkań przykładana jest do praktycznej nauki zawodu, wynikającej przede wszystkim z realizowanych w trakcie studiów praktyk. W trakcie spotkania Uczelnia badała potrzeby pracodawców na podstawie *Ankiety dot. oceny wiedzy i umiejętności absolwentów Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego z uwzględnieniem potrzeb potencjalnych pracodawców*. Takie działania Uczelni mają wpływ na proces kształcenia uwzględniający potrzeby rynku pracy oraz oczekiwania pracodawców.

Biorąc powyższe pod uwagę można uznać, iż Jednostka stosuje poprawny system projektowania oraz doskonalenia efektów kształcenia odbywający się przy udziale przedstawicieli zarówno interesariuszy wewnętrznych, jak i zewnętrznych.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na kierunku „zootechnika” realizowane jest w sposób ciągły poprzez stosowanie procedur i narzędzi w zakresie monitorowania, oceny i doskonalenia jakości kształcenia oraz analizę procesów funkcjonujących w obszarze kształcenia, a odbywa się poprzez cykliczną ocenę spełnienia założeń określonych w programie kształcenia, okresowe przeglądy programów kształcenia, a także pozostałej dokumentacji toku studiów (sylabusów, recenzji, protokołów z egzaminów, również dyplomowych), ankietyzację praktykantów, analizę zagadnień i pytań egzaminacyjnych oraz tematów prac dyplomowych pod kątem ich zgodności merytorycznej z kierunkiem studiów i dorobkiem naukowym promotorów, a także współpracę z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie tworzenia i zmian w programach kształcenia, staży i praktyk zawodowych (praktykodawcy opiniują przebieg praktyk oraz na bieżąco oceniają wiedzę i umiejętności praktyczne studentów), hospitacje zajęć dydaktycznych (których celem jest ocena: zgodności tematyki zajęć z sylabusami i założonymi efektami kształcenia, merytorycznego poziomu przekazywanej wiedzy, stosowania metod aktywizacji uczestników procesu dydaktycznego, materiałów dydaktycznych przygotowanych przez prowadzącego zajęcia, organizacji zajęć dydaktycznych m.in. rozplanowanie i wykorzystanie czasu zajęć oraz relacji pomiędzy prowadzącym zajęcia, a ich uczestnikami) oraz wyniki monitorowania losów zawodowych absolwentów mające na celu pozyskanie informacji o przydatności osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy. Prowadzona jest też zgodnie z uczelnianą procedurą: *ocena znajomości funkcjonowania systemu ECTS*, pozwalająca studentom określić w jakim stopniu zostali oni zapoznani z zasadami przyznawania punktów ECTS oraz umożliwiającą określenie w jakiej formie powinny być przekazywane informacje na ich temat. Ponadto na Wydziale, zgodnie z procedurą: *Zapewnienie i monitorowanie minimum kadrowego*, prowadzona jest analiza stanu osobowego minimum kadrowego kierunku i jego monitorowanie, na podstawie której Rada Programowa składa propozycję osobową składu osobowego minimum kadrowego, a w oparciu o: złożone oświadczenia, analizę wymagań merytorycznych i formalnych, a także analizę potrzeb kierunku Dziekan sporządza wykaz nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego. Informacja ta jest jawna i przedkładana jest przez Dziekana członkom Rady Wydziału na czerwcowym posiedzeniu. W

przypadku zmian w minimum kadrowym, w tym wpływających na uprawnienia do prowadzenia studiów, Dziekan zobowiązany jest niezwłocznie, w formie pisemnej, poinformować o tym Rektora i podjąć stosowne działania naprawcze.

Prowadzona dotychczas analiza przez WZdsWSZJK sylabusów na kierunku „zootechnika” wykazała przykładowo, że zdarzały się m.in. wyeliminowane później, błędy w nazwach przedmiotów lub niewłaściwe podane formy zaliczeń. W wyniku przeprowadzonej ankiety wśród absolwentów kierunku „zootechnika” Prodziekan ds. kształcenia zwrócił się z prośbą do Rady Programowej kierunku o przeanalizowanie sylabusów przedmiotów realizowanych na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia pod kątem powtarzających się treści.

W Jednostce obowiązuje *Wydziałowa procedura weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia i oceniania studentów przez nauczycieli akademickich* zatwierdzona Uchwałą Rady WHiBZ z kwietnia 2015 r. Zgodnie z powyższą procedurą, której celem jest potwierdzenie osiągnięcia przez studenta efektów ustalonych dla danego kierunku studiów wraz z określeniem stopnia ich uzyskania, prowadzący zajęcia z danego przedmiotu nauczyciele akademicy po zakończeniu zajęć dydaktycznych w danym semestrze opracowują indywidualne dla każdego studenta sprawozdanie z osiągniętych przez niego efektów kształcenia, a następnie zestawienie zbiorcze, które przekazywane jest do kierownika katedry/zakładu i analizowane przez WZdsWSZJK. W przypadku stwierdzenia, że skuteczność osiągania efektów kształcenia jest skrajnie mała (powyżej 30% ocen niedostatecznych) lub skrajnie wysoka (powyżej 90% ocen bardzo dobrych) WZdsWSZJK dokonuje szczegółowej analizy stosowanych metod dydaktycznych i sposobów weryfikacji poszczególnych efektów kształcenia, którą przekazuje Radzie Programowej. Wyniki oceny studentów przez nauczycieli akademickich poddawane są analizie przez WZdsWSZJK. W przypadku potwierdzenia nieprawidłowości wskazanych przez WZdsWSZJK, Rada Programowa zwraca się do nauczyciela akademickiego z prośbą o dostarczenie dokumentacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia i uzyskiwanych ocen z przedmiotu. Jeśli stwierdzi się nieprawidłowości w prowadzeniu powyższej dokumentacji zajęcia prowadzone przez tego nauczyciela akademickiego poddawane są w kolejnym roku akademickim ewaluacji i hospitacji interwencyjnej oraz wnikliwej ocenie osiągniętych przez studentów efektów kształcenia i uzyskiwanych ocen zaliczeniowych. Stwierdzenie dalszych nieprawidłowości skutkuje złożeniem przez Radę Programową do Dziekana Wydziału wniosku o zmianę nauczyciela odpowiedzialnego za prowadzenie danego przedmiotu.

Celem obowiązującej na Wydziale procedury ewaluacji przebiegu praktyk (zatwierdzonej Uchwałą Rady WHiBZ z czerwca 2014 r.) jest zapewnienie systematycznej i prawidłowej oceny praktyk. Zgodnie z powyższą procedurą ocenę praktyk przeprowadza się za pomocą ankietyzacji praktykantów raz do roku (w semestrze zimowym po zakończeniu praktyk w semestrze letnim). Analizy ankietyzacji dokonuje WZdsWSZJK w ciągu miesiąca od jej przeprowadzenia, a jej wyniki są upowszechniane. Na podstawie powyższych analiz przewodniczący WZdsWSZJK prezentuje sprawozdanie z przebiegu ewaluacji praktyk na jednym z pierwszych posiedzeń Rady Wydziału w danym roku akademickim. Z okazanych podczas wizytacji analiz ankiet studentów, którzy odbywali praktykę po 3. roku wynika, że zarówno dobór miejsc praktyk, jak i program oraz cel praktyk ankietowani ocenili wysoko, za cenne uznano takie aspekty jak m.in. możliwość pracy ze zwierzętami, udział w badaniach weterynaryjnych, układanie dawek pokarmowych oraz poznawanie nowych technologii produkcji. Praktykanci postulowali ponadto m.in. wydłużenie czasu odbywania praktyki oraz większy wybór miejsc jej odbywania. W Jednostce opracowana została i wprowadzona będzie w najbliższym czasie *Ankieta zakładowego opiekuna studenta Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy podczas praktyki zawodowej*. Wzór ankiety opracowany został przez Pełnomocników Dziekana ds. praktyk, a następnie skorygowany i zatwierdzony przez WZdsWSZJK.

Analizie poddawany jest też proces dyplomowania. Zgodnie z *wewnętrzną procedurą dyplomowania na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt* (stanowiącą uzupełnienie zasad dyplomowania zawartych w wydaniu II Księgi jakości) zapewnienie wysokiego poziomu dyplomowania realizowane jest poprzez: ocenę zgodności tematów prac dyplomowych z kierunkiem kształcenia i spełniania wymogów prac dyplomowych, hospitację zajęć seminaryjnych, weryfikację kompetencji promotorów i recenzentów prac dyplomowych oraz opinii wybranych prac dyplomowych wystawionych przez promotora i recenzenta, udział w egzaminie dyplomowym przedstawiciela minimum kadrowego danego kierunku kształcenia oraz ocenę poszczególnych etapów procesu dyplomowania po egzaminie dyplomowym. Za prawidłowy dobór tematów prac dyplomowych zgodnych z kierunkiem kształcenia odpowiada Rada Programowa kierunku. Wykazy przeznaczonych do analizy prac dyplomowych oraz opinii promotora i recenzenta zostają sporządzone przez WZdsWSZJK, a prace oceniane zostają przez Radę Programową. Prace dyplomowe weryfikowane są przez Radę dwukrotnie – przed egzaminem dyplomowym, przed przekazaniem pracy do recenzenta (co najmniej 10% prac ocenianych pod względem merytorycznym, formalnym i edytorskim) oraz po egzaminie dyplomowym (co najmniej 50% wszystkich prac). Jeśli uwagi do pracy dyplomowej są niewielkie, Prodziekan ds. kształcenia kieruje do promotora pismo, w którym w imieniu Rady Programowej oraz WZdsWSZJK informuje o zauważonych uchybieniach. W przypadku stwierdzenia większych uchybień tj.: niski poziom merytoryczny pracy, nie spełnienie wymogów stawianych pracom dyplomowym, ocena nieadekwatna do wartości merytorycznej pracy - Rada Programowa wnioskuję do Dziekana o ograniczenie liczby prac dyplomowych promowanych przez nauczyciela akademickiego w kolejnym roku akademickim do 1 pracy, która będzie w kolejnym roku akademickim obowiązkowo poddana ocenie przez Radę Programową. Jednocześnie promotor zobowiązany jest do złożenia pisemnej informacji o postępach w realizacji kolejnych etapów pracy do przewodniczącego Rady Programowej. Jeśli występują dalsze nieprawidłowości, tj. niezadowalające postępy w realizacji pracy lub negatywne wyniki oceny - Dziekan na wniosek Rady Programowej zawiesza możliwość promowania prac dyplomowych przez nauczyciela akademickiego na okres 2 lat. Z przeprowadzonej okresowej, semestralnej kontroli jakości prac dyplomowych sporządzane są przez Przewodniczącego Rady Programowej protokoły.

Proces monitorowania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia koordynuje WZdsWSZJK, który zamieszcza w sprawozdaniach informacje o bieżącym poziomie osiągania efektów kształcenia. W ocenie realizacji efektów kształcenia oraz monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia biorą udział w zakresie swoich kompetencji statutowych Dziekan, Rada Wydziału, Rada Programowa oraz studenci i absolwenci kierunku „zootechnika”. Na podstawie prowadzonych badań WZdsWSZJK analizuje informacje wynikające m.in. z ankiet, hospitacji, rozmów ze studentami, a także uzyskiwane od podmiotów współpracujących z Wydziałem, a uzyskane wyniki przekazuje na posiedzenie Rady Wydziału, w celu ich omówienia.

Weryfikacja osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na kierunku „zootechnika” prowadzona jest na wszystkich etapach kształcenia i obejmuje m.in.: zaliczenia na poziomie poszczególnych przedmiotów, realizację praktyk zawodowych, weryfikację efektów w procesie dyplomowania, oraz badanie losów zawodowych absolwentów. Zasady weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia zawarte zostały w Regulaminie studiów, w Księdze jakości i w wydziałowych regulacjach (m.in. w zasadach określonych w *Programie praktyk zawodowych* oraz procedurach dyplomowania), natomiast szczegółowe metody weryfikacji efektów kształcenia zamieszczone zostały w sylabusach poszczególnych przedmiotów. Formy i metody weryfikujące efekty kształcenia zależne są od specyfiki przedmiotu i efektu, a decyzję dotyczącą szczegółowych treści, form kształcenia, efektów

kształcenia oraz formy zaliczenia zajęć określa prowadzący zajęcia. Studenci mają dostęp do informacji o swoich ocenach. Mogą konsultować z nauczycielem swoje błędy. W celu sprawdzenia czy dobór form i metod jest właściwy dokonuje się analizy wyników ankietyzacji studentów, przeglądów sylabusów, systematycznej, czy wyrywkowej analizy struktury ocen. Weryfikacja zakładanych efektów kształcenia prowadzona jest na każdym etapie kształcenia i obejmuje m.in.: zaliczenia na poziomie poszczególnych przedmiotów (na podstawie wyników kolokwii, zaliczeń, egzaminów pisemnych i ustnych, projektów oraz prezentacji), realizację praktyk zawodowych (weryfikacji dokonuje opiekun zakładowy i dydaktyczny poprzez wyrażenie opinii zamieszczanej w Dzienniku Praktyk, opiekun dydaktyczny zalicza praktykę zawodową - z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika jednak, że na WHiBZ nie zawsze prowadzi się weryfikację wybranych przez studentów miejsc realizacji praktyk), weryfikację końcowych efektów kształcenia w procesie dyplomowania (weryfikację założonych w programie kształcenia efektów kształcenia w trakcie seminarium dyplomowego, przygotowania pracy dyplomowej oraz w trakcie egzaminu dyplomowego). Warunkiem dopuszczenia do egzaminu dyplomowego jest uzyskanie wszystkich zakładanych efektów kształcenia wynikających z planu studiów i programu kształcenia oraz praktyk przewidzianych w planie studiów, pozytywna weryfikacja pracy dyplomowej za pomocą programu antyplagiatowego oraz uzyskanie z pracy ocen co najmniej dostatecznych. Program weryfikuje zapożyczenia, a stwierdzenie oryginalności pracy jest warunkiem niezbędnym do dopuszczenia studenta do egzaminu dyplomowego. Wymagania stawiane pracom oraz wzory oświadczeń zgodnych z procedurą antyplagiatową stanowią Załączniki do Zarządzenia Rektora z listopada 2011 r. w sprawie *weryfikacji oryginalności prac dyplomowych studentów I i II stopnia oraz prac doktorskich realizowanych w UTP*. Z przeprowadzonej kontroli sporządza się dla każdego Wydziału *Raporty ewaluacyjne analizy prac dyplomowych wprowadzonych do systemu plagiat.pl*. Doskonaleniu prowadzenia zajęć i przestrzegania właściwych reguł oceniania służy także system prowadzonych hospitacji, szczególnie pod względem doboru metod form weryfikacji efektów kształcenia. Weryfikację osiągniętych efektów przeprowadza się ponadto na podstawie analizy studenckich ankiet oceny zajęć dydaktycznych, zawierających pytanie odnoszące się do adekwatności stosowanych metod weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia do prawidłowej oceny w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, oraz podczas badania losów zawodowych absolwentów realizowanego w celu dostosowania kierunku studiów i programów kształcenia do potrzeb rynku pracy.

Zgodnie z wytycznymi określonymi w znowelizowanej ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) Senat Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy podjął w dniu 17 czerwca 2015 r. Uchwałę w sprawie: *uchwalenia Regulaminu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów wyższych*. W Regulaminie tym określono zasady potwierdzania efektów uczenia się, organy prowadzące stosowne postępowanie, proces potwierdzania efektów uczenia się, a także opłaty za świadczone usługi edukacyjne związane z przeprowadzeniem powyższego procesu. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że dotychczas brak było na kierunku „zootechnika” zainteresowanych potwierdzaniem efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, zatem roli WSZJK w tym procesie nie można obecnie ocenić. Zauważalne jest jednak pozytywne działanie Władz Uczelni w zakresie reagowania na zmieniające się uregulowania prawne.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia w UT-P w Bydgoszczy zakłada ocenę efektów kształcenia na rynku pracy poprzez badanie losów zawodowych absolwentów. W Uczelni obowiązuje *Procedura ankietyzacji absolwentów*. Opinie absolwentów badane są w

każdym roku akademickim po zakończeniu egzaminów dyplomowych (w wersji papierowej) oraz po 3 i 5 latach od ukończenia studiów (on-line). Dla przeprowadzenia badania absolwentów kierunku bezpośrednio po ukończeniu studiów kierowana jest ankieta zawierająca pytania dotyczące m.in. przebiegu i organizacji studiów, a także odczuć studenta związanych z jego przygotowaniem do wejścia na rynek pracy. W ankiecie tej absolwenci mogą również zamieścić swoje uwagi dotyczące zmian, które należy wprowadzić w procesie kształcenia. Za przeprowadzenie powyższej ankietyzacji, a także opracowanie z niej wyników odpowiada WZdsWSZJK, natomiast obowiązek monitorowania losów zawodowych absolwentów w późniejszym okresie (po 3 i 5 latach od ukończenia studiów - odroczone efekty kształcenia) realizowany jest przez jednostkę ogólnouczelnianą, która jest Biuro Karier. WZdsWSZJK sporządza syntezę oceny bieżących i odroczonego efektów kształcenia, a także projekt ich doskonalenia. Z przedstawionej podczas wizytacji syntezy ankiet wynika, że studia na kierunku „zootechnika” w dobrym stopniu dostarczają wiedzy wymaganej w trakcie pracy zawodowej, uczą umiejętności potrzebnych w pracy w zespole, a także konstruktywnego myślenia i zdolności rozwijania problemów. Absolwenci zauważają też jednak, że słabszą stroną kształcenia jest przygotowanie praktyczne (m.in. za mało zajęć terenowych) i, że powtarzają się treści kształcenia realizowane w ramach niektórych przedmiotów. Większości ankietowanych absolwentów - ok. 63%, uznało, że oferowane na wizytowanym kierunku specjalności będą bardzo przydatne w przyszłej pracy zawodowej, a ok. 80% stwierdziło, że ukończenie studiów na kierunku stwarza większe szanse na znalezienie satysfakcjonującej pracy. Niżej oceniona została pomoc Uczelni w planowaniu kariery zawodowej. W toku wizytacji udostępniono ponadto plan doskonalenia jakości kształcenia sporządzony na podstawie powyższej analizy wyników ankiet, w którym zobowiązano się do podjęcia działań naprawczych takich jak: m.in. analiza wszystkich sylabusów (opracowana przez Radę Programową), wprowadzenie do programu studiów przedmiotu zwiększającego przygotowanie praktyczne absolwentów do zawodu, a także dokonanie ewaluacji odbywania praktyk studenckich (ankiety: praktykanta oraz opiekuna zakładowego). Cenną inicjatywą WHiBZ była też ankietyzacja absolwentów przeprowadzona podczas ‘Zjazdu absolwentów’ kierunku „zootechnika”. Ankiety te również zostały poddane analizie, z której wynika, że istotne znaczenie w pracy zawodowej mają m.in. kompetencje społeczne (praca w zespole, komunikatywność), znajomość języków obcych oraz technologii informatycznych.

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia SZJK w Uczelni obejmuje ocenę jakości kadry prowadzącej i wspierającej proces dydaktyczny. W Uczelni obowiązują m.in. następujące Procedury: *ankietyzacji zajęć dydaktycznych prowadzonych przez nauczycieli akademickich i doktorantów* (do której załącznikiem jest wzór anonimowej ankiety do oceny zajęć dydaktycznych), *hospitacji zajęć dydaktycznych*, *oceny pracy dziekanatów*, *oceny funkcjonowania biblioteki*, *oceny jakości pracy stołówki studenckiej*. Prowadzona jest też ankietyzacja studentów z zagranicy studiujących w UT-P oraz I roku, za pomocą której pozyskuje się informacje na temat motywów podjęcia nauki na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt.

Podczas ankietyzacji nauczycieli akademickich dotyczącej realizacji procesu dydaktycznego ocenie podlegają zajęcia prowadzone przez wszystkich nauczycieli akademickich po zakończeniu zajęć z danego przedmiotu. Pytania w ankietach dotyczą m.in.: poinformowania studentów o programie zajęć i przedstawienia warunków zaliczenia, sposobu przekazywania wiedzy, jasności kryteriów oceniania, odpowiedzialności i punktualności oraz sposobu odnoszenia się do studentów. Pytania otwarte umożliwiają dodatkowo studentom zamieszczenie własnych spostrzeżeń i komentarzy na temat procesu dydaktycznego. Analizę wyników badań ankietowych przeprowadza WZdsWSZJK nie później niż w jeden miesiąc po

zakończeniu semestru według formularza syntezy ankiety do oceny zajęć dydaktycznych. Kierownik katedry/zakładu w stosunku do nauczycieli wydziału, a Dziekan w stosunku do nauczycieli z innych jednostek prowadzących zajęcia w jego jednostce zobowiązani są do omówienia z nimi wyników ankiety w ciągu miesiąca od jej analizy. WZdsWSZJK po przeprowadzeniu wszystkich zaplanowanych w jednostce ocen zajęć dydaktycznych, zobowiązany jest do sporządzenia sprawozdania i przekazania go Dziekanowi. Sprawozdanie z przebiegu ankietyzacji zajęć dydaktycznych nauczycieli akademickich i doktorantów biorących udział w kształceniu na kierunku oraz doskonalenia procesu dydaktycznego przedstawia Przewodniczący WZdsWSZJK na posiedzeniu Rady Wydziału lub na zebraniu z pracownikami/studentami. Na podstawie sprawozdań udostępnionych podczas wizytacji można stwierdzić, że dotychczas studenci w większości wysoko oceniali kadre dydaktyczną kierunku, lecz zdarzały się też oceny niskie (a w ich wyniku hospitacja interwencyjna i ponowna ankietyzacja zajęć). Pytanie dotyczące wyboru 3 nauczycieli akademickich wyróżniających się wiedzą, umiejętnością jej przekazywania, a także kulturą osobistą zamieszczone są w ankiecie kierowanej do absolwenta bezpośrednio po ukończeniu studiów. Na WHiBZ dokonywane są też zestawienia średniej ocen zajęć, prowadzonych przez kadre dydaktyczną Wydziału oraz spoza Wydziału, opracowywane przez Przewodniczącą WZdsWSZJK i prezentowane na posiedzeniu Rady Wydziału.

Realizowana projakościowa polityka kadrowa, oprócz kadry dydaktycznej obejmuje również, jak wspomniano wcześniej ocenę pracy dziekanatu, biblioteki czy stołówki. Pytania dotyczące jakości obsługi oraz funkcjonowania powyższych działów zawarte są w odrębnych ankietach ogólnouczelnianych. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że ankietyzacja powyższych działów przeprowadzona miała być w ostatnich latach akademickich przez Uczelniany Samorząd Studencki. Podczas wizytacji nie przedstawiono jednak wyników powyższych badań, udostępniono natomiast syntezę ankiet studentów oceniających pracę Dziekanatu WHiBZ z października 2013 r. (synteza ankiety oceniającej jakość pracy Dziekanatu WHiBZ za rok akademicki 2013/2014 znajduje się na stronie internetowej Wydziału). Pytanie o ocenę pracy dziekanatu zamieszczone jest ponadto w ankiecie absolwenta kierunku wypełnianej bezpośrednio po ukończeniu studiów. Z podsumowania ankiet wynika, że zarówno studenci, jak i absolwenci kierunku wysoko oceniają funkcjonowanie Dziekanatu WHiBZ.

Hospitacje zajęć dydaktycznych, jako następny integralny element wewnętrznej procedury zapewniania jakości kształcenia i stanowią narzędzie służące doskonaleniu realizacji procesu kształcenia. Hospitacje mają charakter planowany lub interwencyjny (np. na wniosek studentów skierowany do Dziekana Wydziału), są niezapowiedziane. Przeprowadza je Dziekan lub upoważniony przez niego Prodziekan na podstawie harmonogramów hospitacji (opracowanych na początku każdego semestru przez przewodniczącą WZdsWSZJK, i zatwierdzanych przez Dziekana). Hospitacje obejmują wszystkich nauczycieli akademickich oraz wszystkie rodzaje zajęć dydaktycznych i prowadzone są co najmniej raz na 2 lata. Osoby nowo zatrudnione podlegają obowiązkowej hospitacji w pierwszym roku pracy. Podczas hospitacji ocenia się przebieg zajęć pod względem merytorycznym i metodycznym. Kierownik katedry/zakładu sporządza niezwłocznie po przeprowadzeniu wszystkich zaplanowanych w jednostce hospitacji *Protokół z hospitacji zajęć dydaktycznych* (określony obowiązującą procedurą), który następnie przekazuje przewodniczącemu WZdsWSZJK. Na podstawie protokołów Przewodniczący WZdsWSZJK prezentuje podsumowanie wyników hospitacji dla kierunku na ostatnim posiedzeniu Rady Wydziału w danym roku akademickim, bądź na posiedzeniu poświęconym jakości kształcenia. Hospitowany nauczyciel akademicki zobowiązany jest uwzględnić wnioski z hospitacji w planowaniu i prowadzeniu zajęć dydaktycznych. Elementem hospitacji zastosowanym w sytuacjach wymagających interwencji jest rozmowa, którą przeprowadzają kierownicy jednostek z osobą hospitowaną.

Rozmowa ta ma na celu podjęcie dalszych możliwych działań służących doskonaleniu jakości procesu dydaktycznego.

Zarówno wyniki ankietyzacji, jak i hospitacji uwzględniane są podczas prowadzonej w cyklach dwuletnich okresowej oceny nauczycieli akademickich, uwzględniającej dorobek naukowy, dydaktyczny oraz organizacyjny, zgodnie z wymaganiami art. 132 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, brane są też pod uwagę w polityce awansów i obsadzie zajęć dydaktycznych. Na WHiBZ powołana została Wydziałowa Komisja ds. oceny nauczycieli akademickich, której przewodniczy Dziekan Wydziału. Podsumowania oceny dokonuje się zgodnie z Zarządzeniem Rektora z kwietnia 2012 r. w sprawie: *okresowej oceny nauczycieli akademickich* na posiedzeniu Rady Wydziału. Do przeprowadzania oceny z poziomu Uczelni powołany został Zarządzeniem Rektora z września 2012 r. Zespół Ewaluacyjny Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia zajmujący się analizą ocen nauczycieli akademickich, przygotowującym raporty z badań ankietowych i hospitacji oraz przekazywaniem do publicznej wiadomości średnich wyników ocen nauczycieli z wydziałów. Stosowanej w Jednostce polityce kadrowej służą także przyjęte Uchwałą Rady Wydziału ramowe kryteria awansu naukowego na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt. Na Wydziale dokonywana jest ponadto, co roku, analiza minimum kadrowego wizytowanego kierunku „zootechnika”.

Zespół oceniający po zapoznaniu się ze sprawozdaniami z prac zespołu ds. jakości kształcenia na WHiBZ uznał, że WSZJK sprzyja prowadzeniu polityki kadrowej, m.in. poprzez działania w zakresie oceny okresowej z uwzględnieniem wyników hospitacji oraz opinii wyrażonych przez studentów w procesie ankietyzacji. Podejmowane na Wydziale działania mają wpływ na rozwój naukowy i dydaktyczny kadry.

Wyniki ankiet studenckich zawierających ocenę kadry prowadzącej i kadry wspierającej proces kształcenia poddawane są na Wydziale analizie i weryfikacji, a następnie uwzględniane w działaniach projakościowych. Ankietyzacja prowadzona jest w formie papierowej, pozwalającej na zachowanie przez studentów anonimowości. Proces ankietyzacji koordynuje WZdsWSZJK, która dokonuje opracowania wyników wszystkich zestawień zbiorczych z ankietyzacji. Wyniki ankiet prezentowane są też i omawiane na posiedzeniach Rady Wydziału oraz podczas cyklicznych spotkań Dziekana ze studentami kierunku oraz indywidualnych, z każdym ocenionym nauczycielem akademickim. Wnioski z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów wykorzystywane są (jak wspomniano wcześniej) w okresowej ocenie nauczycieli akademickich w zakresie wypełniania przez niego obowiązków dydaktycznych. Prowadzone badania ankietowe pozwalają na wyróżnienie osób wskazywanych przez studentów jako bardzo dobrze wykonujących obowiązki dydaktyczne. W przypadku niskiej oceny dokonanej przez studentów zarządzana jest hospitacja interwencyjna mająca na celu analizę i rozpoznanie przyczyn stanu faktycznego oraz wprowadzenia działań naprawczych. Z osobami, do których sformułowane zostały zastrzeżenia Dziekan lub Prodziekan przeprowadzają rozmowy. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji (jak również z notatek służbowych oraz protokołów z posiedzeń WZdsWSZJK) wynika, że na kierunku „zootechnika” dotychczas był jeden przypadek kwalifikujący do przeprowadzenia zarówno hospitacji interwencyjnej oraz rozmowy, jak i ponownej ankietyzacji zajęć dydaktycznych. Prowadzone na Wydziale analizy ankietyzacji wykazują jednak, że studenci w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają nauczycieli akademickich oraz realizowany przez nich proces kształcenia. Wyniki ankiet pozwalają poprawnie ocenić przygotowanie do zajęć kadry dydaktycznej, umożliwiają też ocenę prawidłowości procesu dydaktycznego.

Jednym z elementów systemu zapewniania jakości kształcenia jest ocena infrastruktury dydaktycznej, naukowej oraz wsparcie materialne studentów. za pomocą ankiety wypełnianej

przez absolwenta bezpośrednio po ukończeniu studiów. Oceniane są: organizacja zajęć, praca dziekanatu, wyposażenie sal dydaktycznych i laboratoriów, dostępność zalecanej literatury, doboru i kompetencji kadry, infrastruktura sportowa oraz pomoc w planowaniu kariery. Większość absolwentów najwyżej ocenia funkcjonowanie dziekanatu, dobór i kompetencje kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne, a także dostępność literatury. Niżej oceniona została pomoc Uczelni w planowaniu kariery zawodowej. Ankietyzacja pracy dziekanatów oraz biblioteki i stołówki, a także ocena warunków socjalno-bytowych (mieszkaniowych) oraz działalności domów studenta Uczelni przewidziana została ponadto poprzez procedury WSZJK, w ramach których ma jej dokonać Uczelniany Samorząd Studencki. Podczas wizytacji nie przedstawiono jednak wyników tych badań. Z oglądu bazy dydaktycznej, a także z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika jednak, że WHiBZ dysponuje odpowiednią infrastrukturą dydaktyczną dostosowaną do wymagań koniecznych dla kształcenia na kierunku „zootechnika”, a jej wyposażenie jest w miarę możliwości modernizowane, tak by zapewniało warunki służące osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia i wspierało rozwój zainteresowań zawodowych studentów. W Jednostce dokonywany jest przegląd poszczególnych laboratoriów i pracowni pod kątem uzupełnienia sprzętu, modernizacji, zmian programowych, a ich efektem jest doposażenie bazy w nowe środki dydaktyczne, zasoby informatyczne i biblioteczne. System wsparcia studentów określony jest w uczelnianych przepisach wewnętrznych, m.in. w *Regulaminie przyznawania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy* obejmującym wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Stypendium Rektora dla 10% najlepszych studentów jest przyznawane dla tych którzy uzyskali za rok studiów wysoką średnią ocen lub posiadają osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym mogą uzyskać. Studenci mają możliwość zgłaszania swoich potrzeb bezpośrednio Władzom Jednostki lub za pośrednictwem Samorządu Studenckiego.

Zasady gromadzenia, przetwarzania oraz dokumentowania danych dotyczących jakości kształcenia określone zostały w procedurach WSZJK. Opracowaniem zasad związanych z powyższymi działaniami, a także funkcjonowaniem mechanizmu umożliwiającego wykorzystywanie uzyskanych informacji zajmuje się Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia (UZdsJK) oraz WZdsWSZJK, koordynujący powyższe procesy na poziomie Wydziału. Opracowane zasady, procedury i wykorzystywane w ich ramach pro jakościowe narzędzia, a także wynikające z ich stosowania podsumowujące sprawozdania i raporty, stanowią integralną składową systemu zarządzania jakością w Jednostce. Działania związane z jakością kształcenia podejmowane są na Wydziale w ramach opracowanego przez Przewodniczącego WZdsWSZJK związanego z kierunkiem „zootechnika” rocznego harmonogramu prac WSZJK. Dokumentacja związana z weryfikacją efektów kształcenia po zakończeniu zajęć z przedmiotów przechowywana jest w formie papierowej lub elektronicznej przez okres 2 lat. Dokumentacja dotycząca zapewniania jakości kształcenia tj. raporty i sprawozdania m.in. z procesu monitorowania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia, ankietyzacji, czy hospitacji analizowana jest przez WZdsWSZJK, który dokonuje opracowania wyników zestawień zbiorczych przekazywanych następnie Radzie Programowej i omawianych na posiedzeniu Rady WHiBZ. Wyniki ankiet zajęć dydaktycznych, ankiet absolwentów prezentowane są też na spotkaniach przewodniczącego WZdsWSZJK ze studentami oraz pracownikami Wydziału. Podczas spotkań z nauczycielami akademickimi omawia się ponadto, związane z procesem dyplomowania wnioski wpływające z dotychczasowej oceny prac dyplomowych prowadzonych przez Rady Programowe.

W Uczelni obowiązuje Zarządzenia Rektora UT-P z czerwca 2015 r., na podstawie którego opracowywane są raporty samooceny z działań podjętych w celu zapewnienia i doskonalenia

Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Opracowany przez Przewodniczącego WZdsWSZJK raport samooceny wraz z programem naprawczym (uwzględniający raporty samooceny poszczególnych kierunków oraz sprawozdania m.in.: z przebiegu ewaluacji zajęć dydaktycznych, z przebiegu hospitacji, dotyczące okresowej kontroli prac dyplomowych, z ankietyzacji absolwentów, z oceny dziekanatu) prezentowany jest na pierwszym w każdym roku akademickim posiedzeniu Rady Wydziału, a następnie, wraz ze stosowną uchwałą przekazywany przewodniczącemu UZdsJK do 30 października każdego roku. Przewodniczący Zespołu ds. Ewaluacji Wewnętrznego Systemu Zapewnienia jakości Kształcenia opracowuje nie później niż do 30 października raporty ewaluacyjne ze wskazaniem: zmian i działań niezbędnych do podjęcia przez WZdsWSZJK oraz propozycji zmian i działań doskonalących WSZJK niezbędnych do podjęcia przez UZdsJK. Natomiast przewodniczący UZdsJK przedstawia *Zbiorczy Raport Samooceny* wraz z programem naprawczym i propozycją działań doskonalących funkcjonowanie Systemu oraz prezentuje jego wyniki na posiedzeniu Senatu Uczelni najpóźniej do 31 grudnia każdego roku. Podczas wizytacji przykładowo udostępniono: Uchwały Rady WHiBZ z listopada 2014 r. oraz października 2015 r. zatwierdzające Raport samooceny i program naprawczy dla kierunku zootechnika, odpowiednio za rok akademicki 2013/2014 oraz 2014/2015, a także Uchwały Senatu Uczelni: z listopada 2014 oraz 2015 r. w sprawie przyjęcia raportów samooceny wydziałów z działań podjętych w celu doskonalenia WSZJK w roku akademickim 2013/2014 oraz 2014/2015 i programu naprawczego na rok akademiki 2014/2015 oraz 2015/2016 na kierunkach realizowanych w UTP, oraz ze stycznia 2016 r. w sprawie przyjęcia Zbiorczego sprawozdania z działań podjętych w celu doskonalenia WSZJK w roku akademickim 2014/2015 (na podstawie opracowanych przez dziekanów raportów z podjętych działań naprawczych jednostek organizacyjnych).

W opinii Zespołu oceniającego dane niezbędne do zapewnienia jakości kształcenia na kierunku „zootechnika” są poprawnie gromadzone, analizowane i wykorzystywane przez poszczególnych uczestników WSZJK zarówno na poziomie Uczelni, jak i Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt.

Dostęp do planów studiów, programów kształcenia, sylabusów (zawierających efekty kształcenia, treści kształcenia, metody weryfikacji osiągnięć studenta oraz literaturę podstawową i uzupełniającą), planów zajęć, kryteriów weryfikacji efektów kształcenia, a także innych informacji o procesie kształcenia i organizacji toku studiów (m.in. informacji nt. wartości progu punktowego umożliwiającego rejestrację na kolejny semestr, terminów obligatoryjnych, regulaminów dotyczących studiowania oraz wniosków, np. o przyznanie świadczeń pomocy materialnej) dla wszystkich prowadzonych na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt kierunków studiów, w tym wizytowanego kierunku „zootechnika” jest właściwy, a zapewniony został przede wszystkim poprzez stronę internetową Jednostki. Na stronie Wydziału w zakładce ‘Kształcenie’/‘Jakość kształcenia’ wymienione są ponadto m.in. skład WZdsWSZJK, informacje o systemie ECTS, synteza ankiety oceniającej jakość pracy Dziekanatu WHiBZ za rok akademicki 2013/2014 oraz zamieszczone dla wszystkich prowadzonych w Jednostce kierunków studiów, a w tym wizytowanego kierunku studiów: efekty kształcenia oraz wyniki ankietyzacji absolwentów studiów I i II st. z lat 2013/2014 i 2014/2015, a także zestawienie oceny zajęć dydaktycznych z semestru zimowego i letniego 2013/2014 i 2014/2015. Obowiązujące w UTP procedury wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz wymagania stawiane pracom dyplomowym i wzory oświadczeń zgodnych z procedurą antyplagiatową dostępne są w sieci wewnętrznej Uczelni - <http://intra.utp.edu.pl/>.

Zasady zaliczeń są zamieszczone w gablotach informacyjnych, informuje o nich też prowadzący przedmiot podczas pierwszych dwóch tygodni zajęć. Wszelkie informacje na

temat zaliczeń studenci mogą otrzymać w Dziekanacie Wydziału, są tam też dostępne m.in. akty prawne regulujące prowadzoną politykę opłat. Do obsługi dydaktyki wykorzystywany jest system informatyczny USOS, za pośrednictwem którego udostępniane są studentom indywidualne wyniki kształcenia. Zdaniem Zespołu oceniającego Wydział zapewnia niezbędny dostęp do informacji o programie i procesie kształcenia oraz jego wynikach dla wizytowanego kierunku studiów.

Problemy związane z jakością kształcenia są na bieżąco identyfikowane na Wydziale. W Uczelni działa Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia, wprowadzony uchwałą Senatu oraz WSZJK zatwierdzony przez Radę Wydziału. Dbłość o jakość kształcenia jest też wyraźnie podkreślona w Strategiiach Uczelni i Wydziału. System obejmuje szereg działań projakościowych sformalizowanych jak np. okresowe przeglądy programów kształcenia, sylabusów, protokołów egzaminacyjnych, recenzji prac dyplomowych, analizę pytań egzaminacyjnych, tematów prac dyplomowych, hospitacje zajęć, analizę skuteczności praktyk (w tym także opinie praktykodawców), monitorowanie losów absolwentów oraz przegląd minimum kadrowego. WZdsWSZJK, przekazuje efekty badań Radzie Programowej, a niezbędne zmiany wprowadzane są przez Radę Wydziału W opiniowaniu wszystkich spraw dotyczących jakości kształcenia uczestniczą nauczyciele, studenci i przedstawiciele otoczenia gospodarczego. Ich udział ma charakter sformalizowany (uczestnictwo w pracach stałych zespołów), jak i nieformalny poprzez bezpośrednie kontakty z władzami Wydziału. Z przedstawionej dokumentacji oraz spotkań ZO ze studentami wynika, że na kształt planów i programów studiów ma także wpływ Samorząd Studencki. Dokumentacja przedstawiona podczas wizytacji, dowodzi zaangażowania interesariuszy zewnętrznych w tworzenie i modyfikację programów studiów i określanie efektów kształcenia. Powyższe fakty upoważniają do stwierdzenia, że system oceny jakości kształcenia został wdrożony, działa poprawnie i podejmowane są działania doskonalące, także na podstawie uaktualnianych opracowań Księgi jakości.

3. Uzasadnienie oceny

Działania WSZJK zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na kierunku „zootechnika” należy ocenić pozytywnie. Jednostka wprowadziła wiele rozwiązań formalnych mających na celu monitorowanie, ocenę i doskonalenie poszczególnych elementów procesu kształcenia. Przydatność przyjętych procedur i mechanizmów ich weryfikowania w celu podnoszenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest prawidłowa. W ramach działań systemowych wdrożono procesy i narzędzia, które umożliwiają nadzór nad realizacją procesu kształcenia. Stworzono podstawy monitorowania i okresowej oceny działania Systemu. Stosowane, umożliwiające doskonalenie jakości kształcenia procedury obejmują wszystkie formy kształcenia i obszary ważne dla jakości kształcenia. Wydział zapewnia interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym udział w procesie projektowania efektów kształcenia, jak i dokonywania w nich zmian. Wykorzystywane są na Wydziale narzędzia oceny kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia - system ankietyzacji oraz hospitacje zajęć dydaktycznych. Weryfikacja form i metod stosowanych w realizacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia odbywa się na każdym etapie kształcenia i na wszystkich rodzajach zajęć. System zapobiega plagiatom i wspomaga ich wykrywanie. Jednostka wykorzystuje opinie pracodawców oraz wyniki monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia. Wyniki tych badań służą doskonaleniu programu kształcenia.

Przedstawiona powyżej struktura WSZJK w UTP w Bydgoszczy i na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt jest przejrzysta i umożliwia badanie jakości kształcenia na

wszystkich istotnych dla kształcenia płaszczyznach. Przedstawiona dokumentacja oraz informacje uzyskane podczas wizytacji pozwalają stwierdzić, że system zapewnienia jakości kształcenia został wdrożony, procedury są stosowane, wnioski są analizowane i służą doskonaleniu kształcenia. Można więc podsumować, że system działa poprawnie.

4. Zalecenia

Zaleca się wprowadzenie rozwiązań systemowych obligujących Wydział do weryfikacji nowo wybranych przez studentów miejsc realizacji praktyk.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Wydział prawidłowo identyfikuje szanse i zagrożenia, zarówno mające źródła zewnętrzne jak i wewnętrzne. Wśród czynników pozytywnych wskazuje duży potencjał kadrowy jednostki. Z drugiej jednak strony pośród czynników negatywnych wymienia zagrożenia dla potencjału kadrowego, wynikające ze starzejącej się kadry oraz dużej liczby adiunktów, którzy nie uzyskali habilitacji w stosownym terminie i w 2021 roku zostaną zwolnieni. Jest to sytuacja, której rozwiązanie leży w zakresie możliwości jednostki. Według ZO pracownicy jednostki, ze względu na dobrą infrastrukturę mają możliwości zdobywania stopni i tytułu, a najlepsi absolwenci studiów doktoranckich mogą z powodzeniem zastąpić odchodzących adiunktów. Takie działanie przyczyni się do odmłodzenia kadry. Szansą dla Wydziału jest szersze angażowanie studentów w badania naukowe. Stworzy to warunki do wyboru najlepszych z nich na studia doktoranckie. Pośród czynników negatywnych wymieniono także konkurencję szkół prywatnych w regionie. Przeciwdziałanie temu zagrożeniu leży w istotnej części po stronie jednostki, poprzez stałą poprawę jakości kształcenia i atrakcyjności studiów dla potencjalnego kandydata oraz intensyfikowanie działań promocyjnych.

Dobre praktyki

Wydział prowadzi kierunek zootechnika zgodnie z obowiązującymi przepisami i wysokimi standardami kształcenia. Nie zidentyfikowano jednak szczególnych rozwiązań, które mogłyby być polecane do wykorzystania przez inne jednostki.

Przewodniczący Zespołu Wizytującego
Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Prof. dr. hab. Leszek Nogowski